

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Канфлікт вакол Іраку

Беларускі погляд на праблему.

старонка 3—5

Намі будуць кіраваць дактары

Хто прэтэндуе на месца ў Менскім гарсавеце.

старонка 10

Сабака і Граждан сьвяткуюць Дзень закаханых

старонка 16

Выбар Уладзімера Мацкевіча

Ток-шоў «Выбар» на АНТ: чаму некалькі перадачаў так і ня выйдуча на экраны.

старонка 2

3 «мэрсэдэсаў» на «фальксвагены»

Летась беларусаў паменела, а легкавікоў пабольшала. 9 млн. 960 тыс. чалавек насельніцтва краіны цяпер валодаюць 1,5 млн. прыватных легкавых аўтамабіляў. 21% іх скацэнтраваны ў сталіцы. Тут на тысячу жыхароў прыпадае 188 аўто (у сярэднім па Беларусі — 151). Сярод абласцей найбольш машынаў маюць гарадзенцы (171 на тысячу), найменш — магілёўцы (122). Аўто для беларуса — зусім не раскоша. Летась у краіне паболела прыкладна на 75 тысячаў аўтамабіляў, аднак толькі 3 тысячы зь іх — новыя. У сувымернай з намі Вугоршчыне штогод рэгіструюць 160 тысячаў новых аўтамабіляў, у Чэхіі — 200 тысячаў. Шыкоўных аўто ў краіне няшмат. Большасць прэстыжных машынаў зарэгістраваныя ў Менску: 79% «ягураў» (усяго іх у краіне цяпер 136), чвэрць «поршэ» (усяго іх 134), 65% «лінкальнаў» (49), 22 з 38 «кадылакаў», трэцяя частка «джыпаў» ды 42% «лэнд-ровераў» (139). Штогод беларусы набываюць ня больш за 80 аўто, якія каштуюць больш за 50 тыс. далараў, каля 300 па цане ад 25 да 50 тысячаў ды прыкладна 600 за 12—22 тыс. далараў. Астатнія новыя легкавікі (каля 2 тысячаў) разыходзяцца за 10—12 тыс. далараў. Большасць машынаў, якія трапляюць у Беларусь, ужо 7—10 гадоў круцяць кілямэтры на лічыльніку. На другім месцы сярод зарэгістраваных аўто — 4—6-гадовыя. Але аўтааматары больш ня гоняцца за вельмі ўжо танным «таварам». У 2002 г. колькасць аўтамабіляў, выпушчаных да 1990 г., зменшылася проці 2001 г. на 10%.

Працяг на старонцы 7.

А П Ы Т А Н Ь Н Е « Н Н »

Як вы ставіцеся да вайны ў Іраку?

Апазыцыйныя партыі пакуль ня выказалі накіонт вайны ў Іраку. У Лукашэвікі ёсць пазыцыя, у апазыцыі — няма. Пакуль апазыцыя маўчыць, пазыцыя Лукашэвікі можна лічыць пазыцыяй усёй Беларусі. Абсалютная большасць беларусаў супраць вайны. Антываенная пастава дала б апазыцыі ачкі. Раз апазыцыя маўчыць, мо яна за вайну? Вайна ў Іраку цынічна выгадная беларускай незалежнасці, бо прывядзе да падзення цэнаў на нафту. Але і пра гэта маўчыць апазыцыя. Каб палітыкі нарэшце загаварылі, мы правялі апытаньне «НН».

Пятро Краўчанка, былы пасол у Японіі: Гэта будзе вайна дзвюх цывілізацый, якая знішчыць і абрыне сусветны правапарадак. Яшчэ ў XVI ст. Статут Вялікага Княства Літоўскага заклаў прынцыпы мірнага суіснавання дзяржаваў. Нашы продкі зрабілі гэта першымі ў Еўропе. Толькі пра гэта ніхто ня ведае... **Павал Казлоўскі**, былы міністар абароны: Вырашыць праблему і памяняць рэжым Хусэйна без крыві й вайны — гэта быў бы разумны крок міжнароднай супольнасці. **Алесь Анціпенка**, філэзаф: Я не пацыфіст, але да магчымай вайны стаўлюся нэгатыўна. Вайна — гэта гвалт, крызіс інтэлекту, каштоў-

насьцяў, адносінаў. Таму гэта ня ёсць лепшы сродак вырашэння праблемаў. **Сяргей Касцяцян**, дэпутат палаты прадстаўнікоў: Гітлер у 30-я гады вёў барацьбу за сусьветнае панаваньне, за «свабоду» і «дэмакратыю», а на самай справе забіваў, рабаваў і паліў. Дакладна так робіць і кіраўніцтва ЗША. Я не вінавачу амэрыканскі народ, які ня хоча вайны, але асуджаю палітыку амэрыканскага ўраду ў адносінах да Іраку і іншых краінаў, у тым ліку і Беларусі. **Генадзь Дылеўскі**, дэпутат палаты прадстаўнікоў: Ваююць палітыкі, а церпяць ад гэтага простыя людзі. Таму спачатку трэба давесці, што

хтосьці — тэрарыст, і толькі пасля пачынаць зь ім вайну. **Аляксей Янукевіч**, сябра Сойму БНФ: Я, як і любы чалавек, да вайны стаўлюся адмоўна. Але, разам з тым, калі ад Іраку можа зыходзіць небяспека заходняй цывілізацыі, я падтрымліваю пазыцыі ЗША і Вялікабрытаніі. Хаваючы інфармацыю пра выраб хімічнай зброі, Ірак не пакідае шанцаў на мірнае ўрэгуляваньне. **Алена Скрыган**, намесніца старшыні ПКБ: Я супраць гэтай вайны не таму, што падтрымліваю рэжым Хусэйна. Мне шкада людзей, якія залежаць ад волі лёсу. Акрамя таго, вайна — гэта і экалягічная катастрофа. Мы бачылі, што было

пасля «Буры ў пустыні», цяпер жа будзе яшчэ горш. **Анатоль Лябедзька**, кіраўнік АГП: Мне больш хваляюць не такія глянбальныя праблемы, а сытуацыя ў Беларусі. Што датычыць канфлікту ў Іраку, то міжнародная супольнасць спрабуе вырашыць праблему палітычнага рэжыму, які там існуе. Я б ні за якія грошы не паляцеў бы туды на самалёце, як некаторыя прадстаўнікі Беларусі, якія хочаць абараніць Ірак ад бамбёжак. **Галіна Сямдзянава**, намесніца старшыні БНФ: Я да любых ваенных дзеяньняў стаўлюся адмоўна. Канфлікты трэба вырашаць мірным шляхам.

СЭ

Выбар Уладзімера Мацкевіча

Нядаўна на канале АНТ стартваў новы праект — ток-шоў «Выбар». Адным з ягоных сюрпрызаў было тое, што ў якасці вядучага выступіў палітолаг Уладзімер Мацкевіч. Сябар апазыцыйнае партыі кіруе тэлепраграмай. Яшчэ перад прэзідэнцкімі выбарамі ён даказваў у «НН», што галасаваць трэба ня супраць усіх, а за Ганчарыка. Чаму ён пайшоў працаваць на АНТ? Ці гэта прыкмета лібералізацыі? Гутарка з У.Мацкевічам.

Уладзімер Мацкевіч: З тэлебачаннем я пачаў працаваць яшчэ падчас падрыхтоўкі перадачы Паўла Шарамета «Праспэкт». Потым былі іншыя практы. Няблага разумееся ў гэтай справе. Хочацца зрабіць добрую перадачу, ад якой была б карысць і якая мела б эніс. Таму, калі з'явілася прапанова

вёсці ток-шоў, я пагадзіўся. Мне пасуе быць першапраходцам. Праца для мяне вельмі цікавая, але і няпростая. У гэта цяжка паверыць, але факт: мы ня ўмеём размаўляць, крытыкаваць, займаць пазыцыю. Так цяжка з людзьмі, якіх запрашаеш на перадачу!..

«НН»: Як сабры і знаёмія паставіліся да Вашага з'яўлення на АНТ?

У.М.: Сябры цалкам нармалёва, а знаёмых у мяне шмат, і тут даводзілася чуць рознае. Некаторыя кажуць: «Даўно ведалі, што ты — гэбіст...»

«НН»: Ці будзеце Вы цяпер з'яўляцца ў апазыцыйным друку?

У.М.: За апошнія гады я цалкам адшоў ад актыўнае палітыкі.

«НН»: Вы захавалі сяброўства ў Аб'яднанай грамадзянскай партыі?

У.М.: Так, але я выйшаў з яе кіроўных органаў.

«НН»: Тэмы для перадачы выбіраеце самі ці працуе каманда?

У.М.: У мяне ёсць каманда, але яна «цяжучая». Я — кіраўнік праекту, але не ўладальнік — ні каналу, ні грошай. Я многае павінен узгад-

няць. Трэба ўлічваць і палітыку каналу.

«НН»: Паводле нашых звестак, адна з падрыхтаваных перадачы ток-шоў «Выбар» не пайшла ў этэр...

У.М.: Каб жа адна! Больш.

«НН»: А зь якой прычыны?

У.М.: З розных. Напрыклад, першыя праграмы, якія мы здымалі пры канцы мінулага году: нешта з напрацаванага «выгарала», а рабіць гэта бяз нейкага натхнення не атрымліваецца. Прыйдзе час, мы да іх вернемся. Адна перадача ня выйшла, бо мы яе «замарозілі», адклалі. Але і яна з'явіцца.

«НН»: Перадачы ідуць у запісе?

У.М.: Мне не хацелася б распаўсюд пра тэлевізійную кухню. Дакладна гарантую, што галасаваньне ідзе ў рэальным часе, як кажуць, «у жывым этэры», у панядзелкі. А ў нядзелі, зразумела, паўтор.

«НН»: Ці сапраўды ў «Выбар» тэлефануюць тысячы людзей?

У.М.: Так. Гэта можна паверыць, бо звесткі ёсць на сайце «Белтэлекаму».

«НН»: Вы новы чалавек на АНТ. Вам падабаецца атмасфера, якая там пануе? Там насамрэч робіцца новае беларускае тэлебачаньне?

У.М.: Так. Супрацоўнікі АНТ імкнуча ствараць прафесійны канал. Хоць усё разумныя людзі і ўлічваюць умовы, у якіх мы працуем.

Гутарыў С.Ё.

• 10 РАДКОЎ РЭДАКТАРА •

Войны — бяз нас

Адзін знаёмы вярнуўся з Тэгерану. І што, вы думаеце, іранская моладзь?.. Моліцца, каб Буш з Багдаду павярнуў на Ісфаган і выгнаў прэч усіх аятолаў!

Так, існуе і «другі Ёсход». Ня менш дзівосным стала адкрыццё, што і Захады таксама — два. Унутры НАТО на стаўленні да Іраку пралёг раскол.

Беларуская апазыцыя, сымпаты якой дзеляцца між Масквой, Вашынгтонам, Бэрлінам і Варшавай, у такой прыгодзе разуболена маўчала. Затое Лукашэнка за словам у кішэню ня лез. І выгадаў у рэйтынгу. Але ў сьвечце Беларусі чарговы раз палічылі за азіяцкую краіну.

Той, хто пасля ўсіх войнаў XX ст. будзе выступаць «за вайну», простаму беларусу падасца шалёным. Марс — не беларускі Бог. Зразумець амэрыканшці на настолькі ж складана, як некалі Руста, які прызьміўся на Красную плешчу.

У адным сыходзяцца ўсе ў Менску: беларускі салдат не павінен пераступаць межы краіны. Войны — бяз нас.

Андрэй Дынько

• IN MEMORIAM •

Аляксандар Мылнікаў

3 лютага памёр старшыня Пецярбурскай асацыяцыі беларусістаў Аляксандар Мылнікаў. Развіталіся з ім у Кунсткамеры, у залі Афрыкі й Палінэзіі — паміж муляжамі неграў зь дзідамі й шаманскіх рытуальных бубнаў. На Серафімаўскай могілкі паехал ня ўсе — большасць разыходзілася праз моцны сынегапад пахмурнага лютаўскага дня ў розныя навуковыя ўстановаў Пецярбургу. Нябожчык быў чалавекам вельмі шырокіх інтарэсаў і меў сувязі з калегамі ў розных колах.

Спадар Аляксандар напісаў больш як 520 навуковых прац, пад яго рэдакцы-

яй выйшла 75 кніг, ён быў апантам падчас абароны больш за паўсотні кандыдацкіх і больш як дзесяці доктарскіх дысэртацый.

Як беларусіст, большасць сваіх прац прывяццяў Скарыну. Цана раптоўнай і нечаканай страты прафэсара Аляксандра Мылнікава вельмі вялікая, што яго замяніць, не зусім пакуль ясна.

Мікола Нікалаеў, Санкт-Пецярбург;
Андрэй Катлярчук, Стагольм

Паэт і ваяр

18 студзеня ў Магілёве памёр паэт і вэтэран нацыянальнага руху Уладзімер Сіўко. Было яму 87 гадоў. У Сіўку нарадзіўся 7 студзеня 1916 г. у Менску, калі ягоная сям'я ехала ў бежанства з в.Ачукевічы (Наваградчына). У 1933 г. ён скончыў Наваградзкую беларускую гімназію, служыў у польскім войску, браў удзел у нямецка-польскай вайне 1939-га. Пры «першых саветах» працаваў дырэктарам Ачукевіцкай школы. Падчас нямецкай акупацыі Сіўко, які і шмат іншых маляджых настаўнікаў, стаў афіцэрам у Наваградзкім эскадроне Рагулі (з вясны 1944-га камандаваў ім). У жніўні 1945 г. яго арыштавала саветская дзяржаўная паліцыя. Доўгія гады канцлягераў адбываў на Калыме. Пасля вызвалення жыў у Любчы і толькі незадоўга да сьмерці пераехаў да дзяцей у Магілёў.

Сіўко вершы. Адзін з самых вядомых твораў «На магілу «З.К.», які некаторыя даследчыкі памылкова прывісваюць Ларысе Геніюш, Сіўко напісаў на Калыме ў 1952 г. У 1996 г. у Наваградку выйшла кніга вершаў У.Сіўкі «Позняя кветка».

Уладзімер Сіўко пакінуў у жалобе жонку Вольгу, дачку, унучка і праўнука, сяброў на Бацькаўшчыне і за мяжой. Сьветлая памяць!

Сяргей Ёрш

Джон Глен: «Калі б людзі не рызыкавалі, Калюмб не адкрыў бы Амэрыкі»

Джон Глен, найстарэйшы амэрыканскі астранаўт (нар. у 1921 г.): «Калі прасьць дзьве хвіліны пасля зьнікнення сыгналу служба кантролю палёту ня здолела звязьзяцца з «Калюмбіяй», я зразумеў, што адбылося нешта жудаснае. Я сам, калі вяртаўся на Зямлю ў 62-м, страціў сувязь з службай кантролю, але ўсяго на хвілінку. Трагедыя з «Калюмбіяй» не затармозіць праграмы палётаў у космас. Гэтага не жадала б ні каманда «Калюмбіі», ні каманда «Чаленджэра», ніводзін з астранаўтаў, што загінулі падчас касмічных дасьледаваньняў. Калі б сьмерць стрымлівала сьмелыя чалавечыя праекты, у нас не было б цяпер чыгункі ці хмарачосаў, у часе пабудовы якіх гінулі працаўнікі. Калі б людзі не рызыкавалі, Калюмб не адкрыў бы Амэрыкі. Мы выправім памылкі, мы ўлічым гэты жахлівы ўрок і пойдзем далей. Праграма, якую ажыццяўляе НАСА, бяспечная настолькі, наколькі гэта магчыма. Асабліва калі падумаць пра хуткасьці, перагрузкі і тэхналягічныя навінкі, якія суправаджаюць кожны касмічны палёт».

Пірацкая праблема

Якую пазыцыю мусяць заняць Беларусь па ірацкай праблеме? Адмовіцца ад гучных заяваў, сядзець і не высювацца. Ці прадаваў Лукашэнка зброю Хусэйну? Калі так, дык няма чаго да сябе прыцягваць увагу (каму вайна, а каму і matka родная). Калі не, дык тым больш ня варта звязьзяцца з самым перспэктывым патэнцыйным нябожчыкам у сьвечце.

А.Шрэк, Валожыны

Што зрабілі за год

«Стары год канчаем, новы зачынаем!» — так сьпяваецца ў беларускай калядцы. Для беларусаў пачатку Новага году заўсёды папярэднічае падвядзеньне вынікаў леташняга. Вось і мы падсумоўваем вынікі дзейнасьці Іркуцкага таварыства Беларускай культуры за 2002 год.

З студзеня 2002 г. газэта «Маланка», дзякуючы фінансавай падтрымцы Уладзімера Якавенкі, стала выхадзіць штомесяц у фармаце А4 на васьмі старонках (толькі за жнівень-верасень быў падвойны нумар), накладам 500 асобнікаў.

Сьвета афіцыйна, з правядзеньнем устаноўчых сходаў і выбарамі старшыняў, былі створаныя чатыры аддзяленьні ІТБК на вобласцях: у шахцёрскім горадзе Чарамхова (старшыня Васіль Ракіта), у Усьць-Ардынскай аўтаномнай бурацкай аркузе ў сяле Тургенеўка (старшыня Вольга Лойка), у горадзе Борсучка (старшыня Руслан Георгіеў) і ў вёсцы Тарнопаль (старшыня Таціяна Дарчы). 21 снеж-

• ШТО ПІШУЦЬ •

ня 2001 г. мы ўпершыню правялі Дзень беларускай культуры ў пасёлку Залары. І пабачыўшы, што выйшла прыгожае сьвята, пры настойлівым жаданні Васіля Ракіты ў Чарамхове прайшоў з 21 сакавіка па 21 сакавіка 2002 г. Месячнік беларускай культуры.

2 сакавіка адбыўся V зьезд ІТБК, на якім прысутнічалі 53 дэлегаты і 41 гоасьць. Быў нават старшыня Зананадаўчага сходу Іркуцкай вобласці Віктар Бароўскі, які прывітаў зьезд, падкрэсьліў важнасьць уніёры беларусаў у эканамічнае разьвіццё Прыбайкалля. На зьездзе была зацьверджана праграма разьвіцця ІТБК на два гады і зацьверджаны гімн Таварыства «Магутны Божа».

У красавіку Іркуцк наведала каманда КВК БДУ. Мы ўдзячны маладзёнам за тое, што знайшлі час сустрэцца з актывам ІТБК у нашым офісе на вул. Чахава. 2-26 красавіка сябра Рады ІТБК Віктар Вадацкік прысутнічаў на 5-гадовым юбілейна-нацыянальна-культурнай аўтаноміі «Беларусь» ў Рэспубліцы Комі. Дзе ад імя прыбайкальскіх беларусаў прывітаў землякоў з лэйгачнага рэгіёну Расіі. 12 траўня году радзіна Натальі Брыгун (з Гомельшчыны) сталася лэйзэратам конкурсу «Ганаровая сям'я» Іркуцку. 22—25 траўня фальклёрны ансамбль «Ленушка» браў удзел у Днях славянскай духоўнасьці і пісьменства ў горадзе Новасібірску. Нашы дзівачы сустрэклі там авашыямі. Але найбольш спадабаўся сумесны выступ «Ленушкі», цюменскага «Лянка», новасібірскага «Азарычаў» і беларускага ансамблю «Сябры». А сам спадар Анастасія Ярмаленка пакінуў прыемнае ўражаньне ня толькі як артыст, але і як добры суразмоўца ды сапраўды патрыёт. 31 траўня ў 6-ю гадавіну ўтварэньня ІТБК у Іркуцку адбылася літаратурная вечарына, прысьвечаная Янку Купалу і Якубу Коласу.

Усё лета па ініцыятыве ІТБК на асабістым сродкі мэцэната У.Якавенкі ішло будаўніцтва беларускага музэйнага гісторычна-этнографічнага комплексу ў Тургенеўцы. Гэтага вёска заснавана беларускімі перасяленцамі яшчэ ў 1909 г. Людзі там вельмі актыўныя. Маюць дарослыя беларускі хор «Варэнічкі» і дзіцячы фальклёрны ансамбль «Ручнічок». 18 кастрычніка адбылося ўрачыстае адкрыццё комплексу. Усё лета ішоў і збор інфармацыі ды экспанатаў для выставы «Беларусы Сібіры», якая адкрылася ў музэі гісторыі Іркуцку 7 кастрычніка. 2 кастрычніка два прадстаўнікі ІТБК бралі удзел у працы 2-га зьезду Фэдэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі «Беларусы-Калым». У лістападзе ў інфармацыйна-пазнавальнай праграме «Ад суседзкага Інфармбіора» 21 каналу Іркуцкага тэлебачаньня мы зладзілі месячнік Беларускай кухні. Журналісты прыходзілі ў гоьцы да сяброў нашай суполкі, каб пакаштаваць беларускія стравы. А 15 снежня ў Іркуцкай школе №31 адбыўся фэстываль «Як сустрэкаюць Новы год у розных краінах». Пятая «В» класа, дзе шмат дзяцей беларусаў (у тым ліку і мой сын Алёша), паказала сьценку «Беларускія Калядкі». Дзеці гаварылі па-беларуску, але так выразна, што гледачам усё было зразумела.

Пачалася таксама рэалізацыя нашага новага праекту «Беларускія вярчкі», падтрыманнага адміністрацыяй Іркуцкай вобласці. Апроч таго, мы атрымалі два гранты на агульную суму 58 тыс. рублёў (3.5000 беларускіх рублёў — «НН») ад «Губэрнскага сходу грамадзкіх». Гэта мэтавая гранты на выкананьне нашых праграмаў: «Адраджэньне ткацкага майстэрства» і «Правядзеньне міжнацыянальных дыскусак». Рэалізацыя гэтых праграм ужо пачалася.

Алег Рудакоў, Іркуцк

Залатая жыла антыамэрыканізму

Афіцыйны Менск паспрабуе скарыстаць раскол між заходнімі саюзнікамі для сваёй далейшай легітымізацыі.

Як у Беларусі мясцовыя выбары, дык Амэрыка абавязкова некага бомбіць бяз санкцыі ААН. Проста насланыя! Мінулы раз — Косава, цяпер — Ірак. Тады справа скончылася адзяленьнем Косава і арыштам Мілошавіча. Штосьці гэтае будзе і цяпер. Калі пачнецца. Бо ніколі яшчэ ЗША не сутыкаліся з такім зацятым супрацівам хаўруснікаў на НАТО. 60-гадовы наўчоначатлянтчынны маналіт раскалоўся. Французы ўспомнілі, што яны пацярпелі. Рамсфэльд даў жару старой Эўропе, неасцярожна паставіўшы ёй у прыклад Эўропу «новую».

Амэрыканская прэса — зь ім. Калі б Амэрыкі не існавала, а Францыя заўжды паводзіла сябе так, як цяпер, дык сёньня эўрапейцы размаўлялі б па-расейску ці па-нямецку, іранізуе камэнтаратар «Нью-Ёрк Таймс». А калі б сяброў Рэды Бяспэкі выбіралі, як каманду зорак NBA, ён прагаласаваў бы не за Францыю, а за Індыю. Бо калі Індыі ўсё адно, што стане з Іракам, дык, у адрозьненне ад Францыі, яна хоць гэтага не хавае. Журналіст б'е па самым слабым месцы праціўнікаў вайны. Сапраўды, слаба верыцца ў ідэалізм немцаў ці пацыфізм французаў. У аналігічнай сытуацыі ў Косаве, калі з пункту гледжання міжнароднага права ўмяшаньне таксама выглядала сумнеўна, яны пераконвалі Клінтана не марудзіць. Эўропа баялася хвалі ўцекачоў з Косава.

Народы выступаюць супраць пра-

ліцыя крыві шчыра. А большасьць палітыкаў — крывадушна. Насамрэч яны ня маюць нічога супраць працягу палітыкі іншымі сродкамі — вайсковымі ці паліцыйнымі. Выступаючы супраць вайны, яны проста выступаюць супраць Амэрыкі. Бо на антыамэрыканізме, як і на любой зайздрасьці — напрыклад да багатых, — можна зарабіць палітычны капітал. Падчас косаўскага крызысу было проста. Лукашэнкаўцы абапярліся на Маскву і прадугадвалі яе пазыцыю. Нацыянальны рух, што атаяславілае Беларусь з Захадам, падтрымліваў пазыцыю Захаду, нягледзячы на пачуцьцё славянскае і прываслаўнае салідарнасьці. А цяпер які з Захаду падтрымаць?

Беларускія праціўнікі вайны і прыхільнікі ЗША грунтоўна на адных маральных вартасяцях. Толькі высновы ў іх розніцца.

Для адных вайна ў Іраку будзе проста вайной. Для другіх вайна ў Іраку будзе вайной супраць таталітарнай дыктатуры. І ў другім выпадку краіна, якая зьведла сталіншчыну і гітлерызм, ня можа не падтрымаць вайны з Садамам.

Існуе сотня прычынаў, каб давяраць у гэтай сытуацыі ЗША і інтуіцыі амэрыканскіх дыпламатаў. Тым больш што Штаты — сусед нашага суседа.

У выпадку перамогі ў Іраку Захад умацуецца. І Беларусь разам зь ім, як частка Захаду. Урэшце, да падтрымкі ЗША схіляе той факт, што на баку Амэрыкі выступілі ўсе краіны Цэнтральнае і Ўсходняе Эўропы, заціс-

тае між Нямеччынай і Расеяй, усе — ад Эстоніі да Славеніі. (Можна хваляцца пра поўнае фіяска нямецкае Ўсходняе палітыкі.)

Беларуская дыпламатыя выбрала пазыцыю салідарнасьці з Іракам, выказаў яе асабіста кіраўнік дзяржавы. Толькі гэтакая адкрытая салідарнасьць можа зашкодзіць дыпламатычнай актыўнасьці на эўрапейскім полі. Радуманна стаўленьне да змаганьня ЗША зь Нямеччынай і Расеяй за ўплыву на Ўсходнюю Эўропу магло б паспрыяць легітымізацыі цяперашняй улады. Але ўсё ж праціўніку ЗША ў Эўразьвязе меншасьць. Таму невядома, ці дасьць беларуская тактыка плён.

Барыс Тумар

Вайна — гэта бяда

У нашым зьмененым сьвечце вайна, любая, — гэта бяда. Так і перададзіць гэтыя моманты. Справядлівае ці несправядлівае, наступальнае ці абарончае, нават антыгэрарыстычная — бяда. Учора Югаславія, сёньня Ірак, заўтра... Заўтра цывілізаваны і дэмакратычны сьвет уявіць найярчэйшы свой антыпод у Паўночнай Карэі. Паслязаўтра — у Беларусі, дзе па-нуче апошні дыктатар Эўропы.

Рожмы — як людзі. Ёсьць малыя, як дзеці; ёсьць не такія, як наш; ёсьць і зусім вар'ятаў, якіх цывілізаваныя супольнасьці называюць цяпер не вар'ятамі, а «іншымі»; ёсьць адкрыта варажыя. Але зь нядаўняга часу людзі перасталі забываць наравісткі і шкадлівых дзяцей, перасталі зьнішчаць вар'ятаў. У дачыненнях зь імі зьявіліся іншы матыў — імі — дзікімі, цёмнымі і ваяўнічымі, — мы мусім размаўляць. Са шкадлівым дзіцінкам, з вар'ятам «іншым», зь непрымірымым ворагам.

Кажуць, Амэрыка мае свае шкурныя інтарэсы ў гэтай вайне з Іракам.

Маўляў, там, на далёкім полі бою, калі знойдзе сваю ўнутраную стабільнасьць, свой падноўлены імідж звышдзяржавы і бясконцыя запасы нафты. Але ня ў гэтым рэч. Трэба зусім ня ведаць Амэрыкі, каб падараваць у ёй адно шкурніцтва. Сама Амэрыка кажа, што хоча захінуць сьвет ад пагрозы, якая сыходзіць з Іраку, ну і ў дадатак — знішчыць дыктатуру Садама, ашчаслівіць ірацкі народ. Вось два матывы, якія нібыта апраўдваюць бяду.

Пачну з другога, бо ён бліжэйшы нам. Нас таксама можна захацець ашчаслівіць, пазбавіўшы ад апошняга дыктатара Эўропы. Дыктатара гэтага выбрала большасьць нас і большасьць нас падтрымлівае дагэтуль — не таму, што ён такі ўжо нам любіць, не, а таму, што яму пакуль што няма альтэрнатывы. Няма такой асобы, такой праграмы, такой энэргетыкі, такой хітрасьці, калі хочаце, якая б пераўзышла хітрасьць цяперашняга кіраўніка. Гэта значыць, што мы з вамі, усе разам, як народ яшчэ не гатовыя нарадзіць такога. Мы яшчэ толькі фармуем яе як сучасная нацыя. Гэта адбываецца марудна і цяжка, але прысьпешыць гэта немагчыма. Ужо гадоў дзесяць амэ-

рыканская дэмакратыя спрабуе дапамагчы нам дасьпешыць, аднак нічога з гэтага не выходзіць. Таму што немагчыма нікога загнаць палкамі ў рай. Трэба размаўляць. Бо няспешасьць нацыі ня можа быць падставай для вайны.

Амэрыка мае досьвед размаўляньня — радзёбстаньні (успомнім, якую ролю ў развалі імперыі СССР адыграла амэрыканскае радыё «Свабода»), тэлеканалы (для Кубы, а цяпер ствараюць і для арабскіх краінаў). Гэта ўсё — размаўляньне з-за мяжы. Ёсьць і «кантактны» спосаб — зварот да культуры ў недэмакратычных краінах. Скажам, сёньня ў сьвечце зьявілася такое паняцьце, як іранскае кіно, — і мы раптам пачулі іх, яшчэ ўчора зусім закрытых ад нас іранцаў. Культура, найперш яе мастацкі жанры, — заўсёды і першы дысьдэнт, і першы парлямэнтар, і першы міратворца. Бо зь яе сьвет даведваецца пра рэальны стан рэч у краіне-ігрой. Хіба не з раманаў Маркеса мы глядзелі на лацінаамэрыканскія дыктатуры, быццам зь сьрэдзіны.

Найважнейшыя складнікі размаўляньня: пачуць і быць пачутым. Не скажыце і нават не паслухайце, а

менавіта пачуць і быць пачутым. Бо пачуцьці, ты можаш адчуць, а адчуцьці — суперажываць, прымаць бяду іншага як сваю. Нічога большага і больш бокага за суперажываньне ў чалавеку няма. Гэта наша жывіцца і ўсё, што ў нас ёсьць перад сьветам, у якім мы яшчэ так мала ведаем і можам. Але ў выпадку з Іракам дамінуе пакуль што іншы матыў — сказаць. Скажыць, што наша цяперашняя вычарпанае і мы гатовыя пакараць ігоя. Нягледзячы нават на тое, што статут ААН забараняе нам прэзынтыўныя войны. Пры гэтым мы ня можам сказаць, што чужы Ірак і што Ірак чужы нас.

Другі матыў — пагроза, што зыходзіць ад Іраку для іншага сьвету. Але сучаснаму сьвету старокіх прасьцей забясьпечыцца ад такой пагрозы, чым старокіх большыя сродкі выдаткоўваць на бяду, якая стане агульнай для ўсіх.

Новая вайна ня дасьць такой сатысфакцыі, якую магла б даць яшчэ так даўна. Бо цяпер любая вайна, паўтараецца, — гэта бяда, а ў бяды ня можа быць перамогі. У сучаснай вайне ня можа быць пераможнага канца. Што ў вайны з талібімі ў Аф-

ганістане, што ў антыгэрарыстычнай вайне супраць бэн Ладэна, што ў расейскай вайне ў Чачні... Адно цягам гэтых войнаў множацца і множацца да бясконцасьці чалавечыя трагедыі. Гэта гібель непачутых і тых, хто ня даў сабе клопату пачуць. Пра гэтыя войны ўжо ня будзе такіх фільмаў, як пра другую сусьветную або нават карэйскую ці в'етнамскую. Сьвет зьмяніўся. Мне цяжка ўявіць, каб бацькі амэрыканскага салдата, стаячы над ягонаў труной, адгужанай з Іраку, адчувалі высокі гонар за свайго сына-героя. Калі вайна стала бядой, гэта значыць, што ў ёй не засталася месца нічому высокаму, сьцьвярдзальнаму і сьветламу, як гэта было раней. Вайна стала татальным занудным холадам у сэрцы ўсіх яе ўдзельнікаў, бо ў бяды няма пераможнаў. Пераможны могуць быць толькі над бядою, над вайною, над ідэяй бамбавань нейкую краіну і нейкі народ толькі таму, што гэты народ выбірае дыктатара. Таму сапраўдным героем у сёньняшнім сьвечце стане той, хто прадухіліць бяду. Гэта значыць — здолее быць пачутым на тым баку лініі фронту і пачуць, што кажуць там.

Сяргей Дубавец

«За» і «супраць» вайны з Іракам

Назіраючы за відовішчым выступам Коліна Паўэла перад Радай Бясьпэкі ААН — з фрагментамі тэлефонных размоваў, спутніковымі здымкамі й выдатна кампанаванымі тэлеролікамі, — я запытаў сябе: «Што гэта зьменіць у мам стаўленьні да вайны ў Іраку?» І адказаў: «Няшмат». Мяне не пераконваюць аргумэнты «за», а «супраць» абуджаюць сумневы.

У справе Іраку я аддаю перавагу пазыцыі няўпэўненага, затурканнага лібэрала (у англасаксонскім сэнсе гэтага слова, г.зн. чалавека левых поглядаў). Гэта ня значыць, што ты губляешся пад націскам цяжкіх пытанняў. Я сам, маючы кожны раз прыстойную лібэральную матывацыю, энэргічна выступаў супраць сваецкага нападу на Чэхаславакію й Аўганістан, а пасля — супраць амэрыканскай інтэрвенцыі ў Нікарагуа й Сальвадоры. Затое я быў прыхільнікам вайсковай апэрацыі ў Босьніі й Косаве, а таксама вайны супраць Аль-Каседы ў Аўганістане. Але Ірак — іншая, складанейшая справа. Я бачу тут па чатыры істотныя аргумэнты «за» і «супраць».

Цімаці Гартан Эш (нар. 1955) — брытанскі гісторык, пісьменьнік і публіцыст, выкладае ў каледжы Сьв.Антонія, што ў Оксфардзе, і ў Інстытуце Гувэра Стэнфардзкага ўнівэрсытэту (ЗША). Аўтар кніжак «Польская рэвалюцыя. Салідарнасць 1980—81», «У імя Эўропы. Немцы й падзелены кантынэнт», «Тэчка: асабістая гісторыя».

За:

1. Рэжым Садама Хусэйна — адзін з самых жалівых у сьняжнішнім сьвеце. На ім — кроў курдаў, ён — пастаянная пагроза для ўласнага грамадства. Зьнікненьне рэжыму было б бласлаўленьнем для краю й рэгіёну. Хаос, які надзідзе пасля інтэрвенцыі, ня будзе большым, чым быў у Босьніі, Косаве й Аўганістане.

2. Садам двойчы атакаваў суседнія краіны. Паводле словаў Коліна Паўэла, ірацкі прэзыдэнт меў хімічнай і біялягічнай зброі пад завязку, а цяпер старанна хавае тое, што ад яе засталася. Апроч таго, ён намагався распрацаваць атамную бомбу. Калі б Садам займеў яе і мог выкарыстаць у любую хвіліну — гэта была б трагедыя для ўсяго сьвету. Большая, чым у выпадку з Паўночнай Карэяй. Трэба ж улічваць, хто такі Садам і ў якім рэгіёне сьвету ён дзейнічае.

3. За 12 гадоў Садам праігнараваў 16 рэзалюцыяў ААН. Ён зусім не зьбіраецца раззбройвацца або супрацоўнічаць з інспэктарамі ААН (ага, раззбройвацца вам дыктатар супрацоўнічаць). Таму для вайсковае інтэрвенцыі ў Ірак яшчэ больш падставаў, чым у выпадку Косава. Другая рэзалюцыя ААН была б «прыдатна абгрунтаваньнем справядлівай вайны».

4. Вынікі (аптымістычныя). Вайна магла б стацца каталізатарам дэмакратычных зьменаў на Блізкім Усходзе. Новы Ірак, што жыве ў дабрабыце й спакоі — «ірацкая Заходняя Нямеччына», — зрабіўся б узорам

для цэлага рэгіёну. Пасля чарга дайшла б да Саудаўскай Арабіі й Ірану. Свабода пашыралася б па ўсім Блізкім Усходзе і ўрэшце дапамагла б вырашыць араба-ізраільскі канфлікт — як дэмакратызацыя ўсходняй Эўропы выклікала аб'яднаньне Нямеччыны.

Супраць:

1. Вайна заўсёды мусіць быць апошнім аргумэнтам. Якімі б чароўна дакладнымі не былі новыя амэрыканскія бомбы, гібэль бязьвінных ірацкаў непазьбежная. А хіба нельга стрымліваць Садама і далей з дапамогай цяперашняй палітыкі «спынення й застрашваньня»?

2. «Справядлівая вайна» патрабуе «прыстойных намераў». Я лічу намеры прэм'ера Блэра цалкам прыстойнымі, але ня маю такой упэўненасці што да адміністрацыі прэзыдэнта Буша. Там розныя людзі з рознымі плянамі, а чалавечыя матывы звычайна заблытаныя. Я наўскідку склаў сьпіс магчымых матываў. Такім чынам, амэрыканцамі кіруе:

— пачуцьцё, што ірацкая апэрацыя — частка «вайны з тэрарызмам», якая ад 11 верасьня стала змаганьнем за бясьпэку Радзімы — Злучаных Штатаў — 20 %;

— перакананьне, што Садам з сваёй зброй масавага зьнішчэньня зьяўляецца сур'ёзнай пагрозай для дэмакратычнага сьвету — 20 %;

— раздражнёнсьць тым, што нематчыма дастаць бэн Ладзіна і «Аль-Каседу», і перакананьне, што для перамогі Садама вайсковай магут-

насьці якраз-такі хопіць — 15 %;

— пачуцьцё, што расправа з Хусэйнама, пачатая падчас першай вайны ў Затоцы, яшчэ ня скончаная, і асабістая помста Джорджа Буша «пацану, які хацеў забіць майго тату» — 15 %;

— выгода, якую атрымае прэзыдэнт ва ўнутранай палітыцы (разлічываў яе Карл Роўв, палітычны дабрада Буша; цяпер, магчыма, ён шкадуе) — 10 %;

— надзея на карысьня для Ізраілю зьмены на Блізкім Усходзе — 5 %;

— нафта — 5 %.

Гэтыя працэнты можна ператасюваць як заўгодна. Усё адно пераканаўчага комплексу лібэральных аргумэнтаў не атрымаецца.

3. Сувязь Садама з «Аль-Каседай» ня вельмі выяўная. І доказы Коліна Паўэла нічога новага не дадалі. Яны абгрунтоўваюць тэзысы, што вайна з Іракам — гэта працяг змаганьня з «ісламскім фашызмам», распачатага 11 верасьня 2001 г. Усама бэн Ладэн лічыць рэжым Садама ератычным. І Садам, і «Аль-Каседа» — гэта зло, але зло рознае.

4. Вынікі (пэсымістычныя). Хоць ісламскія тэрарысты й ненавідзяць Садама, «амэрыканска-брытанская» вайна з Іракам павялічыць імавернасьць арабскіх тэрактаў ў Эўропе й Амэрыцы. Вайна — не найлепшы спосаб дэмакратызаваць Блізкі Усход. Лепей было б падтрымаць аksamітную рэвалюцыю ў Іране і дэ-

макратычныя перамены ў Саудаўскай Арабіі, а таксама дапамагчы Шарону й Арафату набрацца розуму й дамоўіцца. Дэмакратыя праз акупацыю — як у Нямеччыне й Японіі — гэта гістарычнае выключэньне. Мы ж атрымаем мадэль «ірацкай Югаславіі», раздэртгай на розныя правінцы. Амэрыка Буша ня ведае, як «будоваць дзяржаву». Прыклады — Босьнія, Косава й Аўганістан. Карашей, вынікі для рэгіёну будуць хутчэй дрэннымі.

Калі б нехта ўвёў Тоні Блэру сыроватку праўды, мы дазналіся б, што той падзяляе большасьць гэтых лібэральных сумневаў. Аднак у публічных выступках Блэр выказвае глыбокае, амаль місіянерскае перакананьне, што інтэрвенцыя неабходная. Чаму? Бо ён ёсьць тым, кім ёсьць, — хрысьціянскім лібэралам. А быць можа, ён робіць так, бо лічыць, што салідарнасьць Вялікай Брытаніі з ЗША і яе ўплыў на Штаты важнейшыя за магчымыя негатыўныя наступствы вайны з Іракам. А мо таму, што ён кіраўнік дзяржавы, а не пісьменьнік ці публіцыст. Ён мусіць вырашаць. Ён мусіць быць правадыром. Ён мусіць пераконваць скептыкаў і супрацьлеглую партыю.

Гэта ня значыць, што мы павінны рабіць тое самае. Мы ня мусім звольніць складаную дэльту да спрощанага, змапайнага аднабаковага аргумэнту. Нават калі такое аднабаковае перакананьне лепш выглядае ў тэлепраграме.

Цімаці Гартан Эш, Gazeta Wyborcza

Сьвет раскалоўся надвое

Падчас сустрэчы ў курортным мястэчку Лё Туке прэм'ер Вялікабрытаніі Тоні Блэр пераконваў прэзыдэнта Францыі Жака Шырака падтрымаць Злучаныя Штаты. Але Францыя разам зь Нямеччынай і Бэльгіяй усё ж забяжалі ініцыятыву ЗША аб дапамозе Турцыі ў выпадку вайны з Іракам. Шырак настойвае, каб міжнародным інспэктарам па ўзбраеньнях далі больш часу, а калі спатрэбіцца — патролі існую колькасьці.

Францускі МЗС адпрэчвае чуткі пра сакрэтную француска-німецкую антыамэрыканскую дамову. Тым ня менш, канцлер Нямеччыны катэгорычна выступае супраць вайсковай апэрацыі. «Нават калі ААН ухваліць атаку на Ірак, Нямеччына не падтрымае гэтага рашчэньня. Яшчэ ня тая сытуацыя, каб мы нічога не маглі дамагчыся мірным шляхам», — значыць ён.

Кітай устрымаецца

Кітай і Расея хоць і адмаўляюцца падтрымаць рэзалюцыю ААН, якая б дазволіла хуткую атаку на Ірак, але не стаяць у жорсткай апазыцыі да ЗША. У адрозьненьне ад іх Эўра-

NATO перажывае найбольшы крызыс за 30 гадоў. Францыя, Нямеччына, Бэльгія пярэчаць Злучаным Штатам.

пейскіх «саюзнікаў». Пасля тэлефонных размоваў з Джорджам Бушам і Жакам Шыракам прэзыдэнт Кітаю Цзян Цзэмін яшчэ раз пашыраў, што краіна выступае за далейшыя інспэцыі ААН у Іраку. «Мы павінны прымусіць усе бакі працягваць працу ў гэтым кірунку», — заявіў кітайскі лідэр. Аднак амэрыканскія аглядальнікі мяркуюць, што Цзян Цзэмін ня будзе накладваць вота, ён проста ўстрымаецца ў выпадку галасаваньня па рэзалюцыі ў Радзе Бясьпэкі ААН. Ад добрых адносін з ЗША залежыць эканамічны рост Кітаю.

Прэзыдэнт Расеі Ўладзімер Пуцін «ня бачыць нагоды», каб цяпер пачынаць вайну ў Іраку. Ён так і сказаў пасля сустрэчы з Гергардам Шродэрам у нядзелю. «Трэба настойліва працягваць працу па мірным раззбраеньні Іраку», — заявіў Пуцін і дадаў, што «расейскія адмыслоўцы ўважліва вывучаюць матэрыялы, прадстаўленыя амэрыканцамі». Расея — самае слабое

зьвяно ў эўрапейскай антыамэрыканскай кааліцыі.

Усходняя Эўропа — «за»

Цэнтральна-й усходнеэўрапейскія краіны, наадварот, прыхільна ставяцца да ініцыятывы ЗША. Спачатку Польшча, Вугоршчына й Чэхія далучыліся да дэкларацыі, ініцыяванай Вялікабрытаніяй і Гішпаніяй, у якой ухвалілася курс Злучаных Штатаў адносна Іраку. Цэнтральна-эўрапейскія рызыкаюць зьгубіць падтрымку Бэрліна ў справе іхнага сяброўства ў ЭЗ. А празь некалькі гадзінаў пасля дакладу Коліна Паўэла 10 дзяржаваў — кандыдатак у Эўразьвяз падпісалі новую супольную дэкларацыю, пазытыўна ацанішы пляны ЗША атакаваць Ірак. Адзін з дэпутатаў нават працягваў міністра абароны ЗША Дональда Рамсфэлда, зазначыўшы, што «старой Эўропе» трэба навучыцца прымаць крытыку.

А вась Беларусь і Ўкраіна, наад-

варот, амаль адкрыта ўзялі бок Блэра даду.

Філіпіны дапамогуць

Адным з самых надзейных хаўруснікаў Вашынгтону ў Азіі лічаць Філіпіны. Прэзыдэнтка краіны Глэрыя Макапагал Ароя падчас вайны ў Аўганістане дазволіла выкарыстоўваць астравы ў якасьці пераважнага пункту для вайсковых караблёў і самалётаў ЗША. А на тым тыдні Ароя заклікала ААН дзейні-

чаць хутка й рашуча, калі Ірак не пагодзіцца на раззбраеньне.

Філіпіны прымуць на час вайны тылавую базу амэрыканцаў.

Да плянаў ЗША ў цэлым прыхільна ставіцца таксама Індыя. Затое амэрыканцаў не падтрымлівае ніводная мусульманская краіна.

Сьвет затаіўся ў чаканні дакладу, які зробяць 14 лютага, пасля візиту ў Ірак, галоўны інспэктар ААН па ўзбраеньнях Ганс Блікс і старшыня МАГАТЭ Мухамэд аль-Барадзі.

Ян Мацур

Садам быў харошы, пакуль меў грошы

Стаўленьне арабаў да Хусэйна

Ірацкі лідэр заўжды меў прыхільнікаў сярод арабскае інтэлігенцыі, асабліва левае. Аднак гэта не бескарысьлівая падтрымка. Існуе так званая «купоная» сыстэма: за праірацкую прапаганду Хусэйні расплачваліся купонамі на атрыманьне пэўнай колькасці нафты. Эгіпцкі пісьменьнік Мамдху аш-Шайх прапанаваў пракуратору правярць выпадкі подкупу палітыкаў, журналістаў і інтэлектуалаў рэжымам Садама.

Ён прыводзіць прыклады. Эгіпцкі пісьменьнік Гамаль аль-Гітانی вітаў ірацкі напад на Іран і назваў ірацкаў «вартаўнікамі ўсходняй сыцыі» агульнаарабскага дому. Пасля ірацкага ўварвання ў Кувэйт Гітانی змяніў сваё меркаваньне. Але зноў не без карысьці для сябе. Ён узяў кіраваньне літаратурнай праграмай кувэйцкай князёўны Суад ас-Сабаг. Праграма мае шчодрае фінансаваньне.

Легендарны аўтар сурыйскіх баск пра мудрых дэрвішаў Юсуф Ідрыс некалі атрымаў «Садамаўскую літаратурную прэмію». Ірацкі спрабавалі выплаціць яе ў дынарах, але Ідрыс дамогся даляраў. Прэмію далі за аповесьць пра Садама — «змага-

рца, мысьляра, чалавека».

Галоўны рэдактар рэспэктабельнай кайрэйскай газэты «Аль-Аграм» Ібрагім Нафі за інтэрвію з тыранам атрымаў «Мэрсэдэс». Пасля ірацкай артыкулы зьніклі з старонак эгіпцкіх газэтаў. Кайрэйскія СМІ былі перакупленыя краінамі Пэрсьдзкае затокі, у прыватнасьці Кувэйтам, якія заплацілі болей, чым мог прапанаваць зьбяднелы Багдад.

Палестынскія інтэлектуалы больш пастаянныя ў сваёй прыхільнасьці да Садама. Так, вядомы палестынскі паэт Махмуд Дарвіш называў аднаго з бліжэйшых сяброў Хусэйна, міністра культуры Іраку Лятыфа Насіфа Ясіма «міністрам паэтаў». А прызнаны ірацкі паэты аль-Гавагры, ан-Наваб і Садзі Юсуф тым часам жывуць у выгнаньні.

Палестынскі праваабаронца Джанатан Катаб з Усходняга Ерусаліму бачыць у Садаму заснавальніка новае «сталегіі вызваленьня». Ён не хацеў бы жыць у Іраку, але яму падабацца рашэньне Хусэйна напісаць на сьцягу краіны «Алаг акбар». Гэта, маўляў, правая вера ў Бога, машэйшай за ўсе высокія тэхналогіі.

Заступаецца за ірацкую дыктатуру і вядомы культуролог Эдвард

Саід. Калі Кьянн Макія выдаў кніжку «Рэспубліка страху» пра тэрор у Іраку, Саід пасьпяшаўся з адпаведнай рэцэнзіяй: «Спытаем сябе, каму выгадны выступ гэтага чалавека. Хто за ім стаіць?»

На старонках «Аль-Аграм» і «Аль-Хаят» Саід дыскутуе зь лідэрамі ірацкай апазыцыі. Ён ня верыць у магчымасьць пабудовы дэмакратыі ў Іраку пасля Садама і лічыць гэта фантазмагорый Макія. Тэзы пра дэмакратыю, маўляў, «створаныя за пісьмовым сталом Макія ў Дзярждэпартаманце ЗША». Пры канцы Саід высювае супраць Макія забойчае для арабскага сьвету абвінавачаньне: маўляў, той езьдзіў у Ізраіль.

Саід называе амэрыканскую сыстэму і габрэйскае лобі ў ЗША драпежнымі. Ён лічыць, што адзіная мэта цяперашняй амэрыканскай палітыкі на Блізкім Усходзе — поўны выхад Іраку з палітычнай гульні. Таму, маўляў, ня варта звяртаць увагу на лютасьць і крыважэрнасьць уладароў кыталгу Садама падчас іх «законнай барацьбы з ЗША». Маўляў, усім і так даўно ясна, што Садам за чалавек. І хопіць пра гэта.

REUTERS

Падобнае пазыцыі трымаецца й знаны сырыйскі паэт Адоніс, імя якога фігуруе ў сьпісах прэтэндэнтаў на Нобэлеўскую прэмію. Адоніс схільны бачыць палітыку ў чорнабелых колерах, прычым штатаўскую — выключна ў чорнай. У амэрыканскім мысьленьні, лічыць Адоніс, няма месца для правой чалавека: «Гэта новая каліянілісцкая лёгіка, якая ня толькі ламае міжнародныя пагадненьні, але й пагарджае Чалавечкам». Амэрыканская вайна, кажа Адоніс, — гэта ні што іншае, як новы спосаб абгрунтаваньня галечу ў сьвечце.

Іншы сырыйскі паэт Нізар Габані, асабісты сябра Хусэйна і яго жонкі, пісаў, што ў Садамавых вачах — «прыгажосць Іраку». Габані пару гадоў таму зрабіў скандал у Нямеччыне. Хацеў сказаць прыемнае немцам і прылюдна пахваліцца, што яго-

ныя бацькі, пачуўшы пра фашысцкае ўварваньне ў Польшчу, з радасьці частавалі дзяцей на багдадзкіх вуліцах цукеркамі. А ірацкі паэт Абдул Вагаб аль-Баяці казаў, што Габані асабіста данёс на яго Садаму. У выніку Баяці мусіў уцякаць і ўрэшце памёр на чужыне — у Сырыі.

«Ніводзін арабскі інтэлектуал адкрыта на бок ЗША ня стане. Але й Садама Хусэйна нельга абараняць. Ён дэспат, крмынальнік і вар'ят. Я ня буду бедаваць, калі яго ня стане. Нават пацешуся, што гэтага чалавека нарэшце спасьцігла кара», — піша заснавальнік бэйрутскай газэты «Ас-Сафір» Абас Бэйду. Ягоны голас, не падсалоджаны Садамавымі купонамі, можна лічыць аб'ектыўным меркаваньнем арабскае інтэлігенцыі пра ірацкі рэжым.

СР

Арабскі сьвет не сумняецца ў непазьбежнасьці вайны ЗША з Іракам і гадае толькі, калі яны пачнецца. З прычыны адуэнтнасьці палітычнае думкі ў арабскіх краінах (у такім выглядзе, у якім яе разумеем мы, заходнія людзі) арабскі друк абмяжоўваецца антываеннай і антыамэрыканскай публіцыстыкай.

Выдавец левантэрысцкай бэйрутскай «Ас-Сафір» Абас Бэйду піша: «Я апошні стану на бок Садама. Але й ЗША ня маюць права «ву-

чыць» Ірак. Хіба не яны колісь падтрымлівалі гэты вар'яцкі рэжым? Хіба ім была справа да ягонае дэмакратычнасьці? Чаму ж цяпер Штаты вырашылі адабраць у Садама бялягічную зброю, якую самі дапамаглі стварыць? Такія пытаньні задаем мы, і антызаходніцтва тут ні пры чым».

Суданскі тыднёвік «Ад-Даравіш» піша пра нелягічнасьць амэрыканскіх заяваў. «Чаму, кажучы пра небаясьпеку ірацкае зброі масавага

Агляд арабскага друку

знішчэньня, Вашынгтон маўчыць пра атамную праграму Ізраілю, якога не назавеш мірнай дзяржавай? Буш мала цімаць у сытуацыі на Блізкім Усходзе, калі называе ізраільскага прэм'ера Шарона «чалавечкам міру». Чаго яшчэ можна чакаць ад цемрашала?» — сканчае свой рэдакцыйны камэнтар «Ад-Даравіш».

Газэта «Аль-Хіляль», што выдаецца ў Лёндане (як і мноства іншых арабскіх СМІ; робіцца гэта дзеля захаваньня незалежнасьці ад уладаў і хвалёкі журналістаў), піша: паспалітыя арабы ня вераць амэрыканскім заявам, нібыта мэта вайны — зрынуць тырана й дэмакратызаваць Ірак. Усе памятаюць 1980-я, калі Хусэйні ваяваў з рэвалюцыйным Іранам. Вашынгтон тады не шкадаваў для Садама нічога. І «не заўважаў»,

як Хусэйні выкарыстоўвае супраць курдаў ды іранцаў атрутныя газы. Урэшце, аўтакратычныя рэжымы існуюць у шмат якіх арабскіх краінах, і ў ЗША зь імі цудоўныя стасункі.

Уварваньне ў Ірак створыць небясьпечную сытуацыю для большыні арабскіх рэжымаў. Палітычна, гаспадарча і вайсковая яны залежныя ад ЗША, піша рэспэктабельная лёнданская ж «Аль-Хаят».

Паложае арабскіх дыктатараў і пытаньне, хто будзе наступным пасля Іраку. Таму нават самыя верныя арабскія хаўруснікі Вашынгтону не сьпяшаюцца яго адкрыта падтрымліваць. Адначасова яны ўсьведмаюць, што ня змогуць адмовіць амэрыканцам. Гэтым разам, у адозьненьне ад 1991 г., ЗША ня хочучь дапамогі арабскіх войскаў.

Амэрыканцам трэба базы і палітычная падтрымка. Яшчэ яны чакаюць, што мясцовыя спэцслужбы здоліюць прадухліць тэракты супраць амэрыканцаў.

Арабскія ўладары пазьбягаюць адкрыта сустрэцца з эмісэрамі Садама і манэўруюць. Яны папярэджаюць Запад пра «катастрафічныя» наступствы вайны (праўда, не ўдакладняючы якія), прапаноўваюць Хусэйну цяснёе супрацоўнічаць з інспэктарамі, пішчом спрабуюць схіліць тырана да ад'езду ў выгнаньне. Пэрспэктыва ўсталяваньня ў Іраку празаходняга дэмакратычнага рэжыму, а ў пэрспэктыве — выхаду НАТО да Пэрсідзкае затокі выклікае нацяжы кашмары ў шэйхаў і прэзыдэнтаў, што прывыклі да безальтэрнатыўнага кіраваньня.

СР

Падгаіны — за роўны аб'ём

Міністар інфармацыі Міхаіл Падгаіны заявіў у сераду, што аб'ём вышчання расейскіх тэлеканалаў у Беларусі і беларускіх у Расеі мусіць быць роўным. Гаворачы пра рашэнне беларускіх уладаў скараціць расейскае вышчанне, міністар падтлумачыў, што гэта — агульная тэндэнцыя ў СНД.

Сьвёнтака прынёў Папа

10 лютага Ян Павал ІІ прынёў у Ватыкане сям'ю беларускіх біскупаў з кардыналам Казімірам Сьвёнтакам на чале. Такія сустрэчы адбываюцца раз на пяць гадоў. Папа заклікаў біскупаў надаваць больш увагі працы з гарадзкім насельніцтвам, працягваць экумэнічны дзялёк з праваслаўнай Царквой. Галоўны друкаваны орган Ватыкана — газэта «Osservatore Romano» надрукавала тэкст публічнага выступу Папы па-беларуску.

І Эўропа сьцяга, і Лукашэнка цэлы

10 лютага пачаў працу новы кіраўнік офісу АБЭС нямецкі дэпутат Эбэргарт Гайкен. Як і Вік, ён знаходзіцца ў Беларусі без сям'і. Амбасадар Гайкен будзе мець меншыя паўнамоцтвы, чым ягоны папярэднік.

Пераклялі Туркменбашы

Кніга прэзідэнта Туркменіі Сапармурата Ніязова «Рухнама» выйшла па-беларуску. Пераклялі яе Леанід Дранько-Майсюк, Анатоль Кудравец, Анатоль Бутэвіч і

Мікалай Сільчанка. У Туркменіі, трэба адзначыць, пры ўладкаванні на працу, паступленьні ў ВНУ здаюць экзамен на веданьне «Рухнама». Грамадзянам Туркменіі рэкамендуецца таксама штодзень да канца жыцця завучаць па старонцы з яе на памяць.

Помнік Міцкевічу

Саўмін пастанавіў усталяваць у Менску бронзавы помнік Адаму Міцкевічу. Да красавіка ён мусіць быць адліты.

Рэканструкцыя вымагае «затораў»

Ад 10 да 28 лютага будучы закрытыя тры з шасьці палосаў менскага праекту Дзяржынскага (ад вул. Ясеніна да МКАД). Звяязана гэта з рэканструкцыяй.

Сьмяротная канвэрсія

8 лютага ў цэху №18 гомельскага заводу «Цэнтраліт» ад выбуху снарада загінуў 32-гадовы газарэзчык. Яшчэ двух работнікаў моцна скалечыла. Яны перапрацоўвалі вайсковыя боезапасы. У выніку халатнасці падчас сартавання ім у рукі трапіў баявы снарад. Калі газарэзчык узяўся расплавіць яго, адбыўся выбух. Запасаў сьмерці ад савецкага вайска засталася столькі, што працы «Цэнтраліту» будзе на доўгія гады.

У асабліва буйных памерах

10 лютага былі ўзбуджаныя дзве крымінальныя справы супраць службовых асобаў. Першы

Курбан-Байрам

Падчас набажэнства ў Наваградзкім мячэце. У цэнтры — імам Алі Шагідзевіч.

падсьледны — дырэктар Берасьцейскай фабрыкі сувеніраў Васіль Стасюк. Другі — начальнік складу паліўна-лячыматэрыялаў дэпо Баранавіч Вячаслаў Літавор.

Беларусь на Эўрабачаньні

У Эўрабачаньні-2004 возьме ўдзел беларуская выканаўца. Песьню на конкурс будзе выбіраць журы з чатырох музыкаў і чатырох грамадзкіх дзеячоў ды тэлеведуча. Канцэрт фіналістаў можна будзе пабачыць у тэлепраграме Першага каналу «На скрыжаваньнях Эўропы».

Афон: першая ахвяра

На сьвятой гары Афон ёсьць ахвяра канфлікту паміж манахамі й Канстантынопальскім патрыярхам. У панядзелак 25-гадовы манах Трыфан завіўся зь берагавага арыву, калі ўначы спрабаваў уцячы на трактары з паліцэйскай аблогі. Праваслаўны Ээфігмэнаў манастыр адрэзаны ад свету

з 29 студзеня. Як пісала «НН» (№5), 117 манахаў муслілі, згодна з загадам Канстантынопальскага патрыярха, пакінуць манастыр, бо лічаць збліжэньне патрыярхату з каталіцкім касцёлам ератычным. Мэтад, ігумэн манастыру, сьцьверджае, што запасаў вады і ежы там хопіць на два гады.

Паліцыя разамкне блякаду, каб дазволіць родным Трыфана ўзяць удзел у пахаваньні.

Горадня выходзіць да Балтыкі

6 лютага ў Гданьску, дзе месціцца сакратарыят Саюзу Балтыйскіх гарадоў, пачаўся каардынацыйны Рады ўстойлівага разьвіцьця Гарадзенскай вобласьці Франц Аўдзей. Горадня будзе ў Саюзе назіральнікам, бо ня мае неспраднага выхадку да мора. Мо гэта часова?

Паводле радыё «Свабода», БелаПАН, Gazeta Wyborcza; Антон Лабовіч, Горадня

• М Э Д Ы •

Мінскія часы

На другім дзесяцігодзьдзі свайго існаваньня дзяржава Беларусь разьвіваецца ўсё новымі атрыбукамі незалежнасьці. Ўсё беларускі выканаўца паедзе на конкурс «Эўрабачаньня». А вось калеровы тыднёвік для рэдакцыі замежнікам. Называецца «The Minsk Times».

Ён выдаецца пры «Беларусі сегодня». На крэйдаванай паперы, вытворчасьці яўна не цэлюлёзна-папяровага ведамства, якое патрабуе генэрал Глухоўскі. Друкуецца ў Доме Друку, які, аказваецца, зольны даваць якасьць, ня горшую за фінскія друкарні.

Разабраўшыся з апазыцыйнай унутранай, лукашэнкаўцы ўсур'ез узяліся за апазыцыйнае замежню. Газэта прызначаная для бясплатнага распаўсюду ў самалётах, што лятуць у Беларусь, і афіцыйных прадстаўніцтвах краіны. Наклад першага нумару — 2000 ас.

Наўная англамоўная газэце «Belarus Today», якая належыць да апазыцыйнага сэгмэнту СМІ, пасля зьяўленьня «Minsk Times» прыйдзецца папясьніцца. Дагэтуль у сваёй нішы яна была манопалісткай. А цяпер рэкламу рэстаранаў і лэзьяў, заўсёдняў такога кшталту выданьняў, прый-

дзецца дзяліць з канкурэнтамі. Пакуль жа жэмесьціва «The Minsk Times» саступае друку па якасьці. Кідаецца ў вочы, што перакладчыкі (мо таксама выпісаньня зь Фінляндыі ці Расеі?) усё перакладаюць на ангельскую з расейскай. Абсалютна ўсё. Нават назву баяту «Жызэль». У іх гэта гуцыць Jizel. І беларускія імёны ўласна, напрыклад Golshany. А гэта ж нібы назваць газэту «Мінскія часы». Фармальна ўсё законна, слоўнікам Мюлера і Крапівы адпавядае. Але памылкова. Письменна было б захоўваць іншамоўныя імёны ўласна ў правальне арыгіналу, а беларускія транскрыбаваць з беларускай мовы.

Мікола Бугай

ЭКНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

Нафтахімія на продаж

Міністэрства эканомікі падтлумачыла, як будзе прадаваць акцыі беларускай нафтахіміі. З малатка пойдзе 43,27% статутнага фонду «Нафтану» (пачатковая цана 476 млн. далароў), 43,19% (311 млн.) — «Паліміру», 43,08% (293 млн.) — «Азоту», 43,66% (71 млн.) — «Хімовакна». На продаж будучы штогод выстаўляць па 10% акцыяў. Уладальнік «пакеціка» будзе мець права набыць наступны толькі пасля таго, як расчодрыцца на немалыя інвэстыцы. Сёлетня патэнцыйны пакупнік мусіць укласці ў «Нафтан» 59,8 млн. далароў, у «Палімір» — 23 млн., у «Азот» — 24,1 млн., у «Хімовакно» — 6,6 млн. Першы аўкцыён адбудзецца ў сакавіку-красавіку. Умовы дужа нявыгадныя, таму верагодны «слаўнафракскі» варыянт: байкот аўкцыёну з мэтай зьбіць пачатковы кошт.

«Белтрансгаз» акцыянуюць

Да 1 красавіка «Белтрансгаз» ператвораць у акцыянернае таварыства. Урад ацаніў яго асноўныя фонды ў 600 млрд. рублёў, газаразмержкавальныя станцыі — у 29 млрд., падземныя газасховішчы — у 56 млрд. Акцыянаваньня даможа «Газпром», перакрыўшы летась Беларусі газавы вентыль. Пакуль «Белтрансгаз» заставаўся рэспубліканскім унітарным прадпрыемствам, «Газпром» ня мог яго набыць.

«Менск» чатырохтактавы

Менскае ААТ «Мотавэля» выпусціла першую партыю матацыклаў з чатырохтактавым рухавіком і электрастартарам. Яго машынасьць — 10 к.с., аб'ём — 125 куб. см. На 100 км ён «зьядае» 3,5 літра бензыну (AI-92 ці AI-93). Максымальная хуткасьць такога «жалезнага каця» — 85 км/г. Рухавікі для першай партыі закупленыя ў Кітаі, але з часам завод пачне рабіць свае.

Новыя матацыклы прасцей будзе прадаваць за мяжу, бо дзвухтактавы рухавікі, якія стаяць на ранейшай прадукцыі «Мотавэля», забароненыя ў многіх краінах Эўропы. Экспартаваць плянуецца палову новых матацыклаў. Другую будучы прадаваць тут. Завадзкая цана кожнага — 450 далароў.

Выручку — у абменьнік

Цяпер, каб набыць валюту ў абменным пункце, можна будзе замест папарту паказаваць любы дакумэнт, які ўтрымлівае папартныя зьвесткі — хоць даведку з органаў унутраных справаў. А яшчэ «абменьнікі» ператвораць у стацыянарныя інкасатары: Нацбанк дазволіў ім прымаць выручку прадпрыемальных унітарных арганізацыяў.

Мабільнай вайны ня будзе

Зьяўленьне новага стандарту сатавай сувязі cdma2000 ад «БелСель» суправаджаецца скандалам. 5 лютага першы беларускі мабільны апаратар «МЦС» («Velcom») забяклаваў званкі на свае тэлефоны з апараты, падлучаныя да «БелСелю». 12 лютага апараты дамовіліся. «МЦС» паведаміла пра тарыфы на новую паслугу. Хвіліна размовы з газпардаром «белселаўскага» мабільніка на тарыфных плянах «Velcom Стандарт» і «Velcom Бізнэс+» будзе каштаваць адпаведна: у працоўны час — 340 і 255 руб., уначы — 195 і 145 руб., у іншы час — 305 і 230 руб.

Нацбанк прадае акцыі

Нацбанк прадаць з аўкцыёну акцыі камэрцыйных банкаў «Пашук», «Бельнешэканамбанк», «Міжгандальбанк». Банкі губляюць асноўнага акцыянера. Нацбанк трымаў 91,5% акцыяў «Пашуку», 27,3% — «Бельнешэканамбанку» ды 41,03% — «Міжгандальбанку». Паводле Канцэпцыі разьвіцьця банкаўскай сыстэмы на 2001—2010 г., дзяржава паступова выводзіцца з ліку акцыянераў асобных камэрцыйных банкаў.

АК

• НАВІНКИ •

ARCHE

На пачатку лютага выйшаў з друку першы сьлётні нумар «ARCHE». У ім дамінуюць матэрыялы, тэматычна прысьвечаныя Расеі. Іван Антановіч, Пётар Вайль, Ганс-Георг Вік, Гелена Дэмакава, Валерыя Навадворская, Уладзімер Някляеў, Зянон Пазыняк і Элімхан Яндарбіёў разважаюць над тым, ці застаецца Расея імперыяй і ці чакае яе немінучы распад. Гісторык Мікалай Паўловіч крытычна разглядае расейскае школьнае падручнікі гісторыі апошняга дзесяцігодзьдзя. Ален Бэзансон асэнсоўвае культурныя падваліны расейскай цывілізацыі, культуралог Максім Шчур задумваецца над прыродай вылакарускага фашызму, русіст Жорж Ніва тлумачыць, чаму ўва Францыі традыцыйна моцныя антырасейскія настроі. Завяршае падборку тэкстаў пра Расею бліскучы аналіз расейскага імперскага дыскурсу, зроблены ўкраінскім філэзафам Міколам Рабчуком.

Таксама ў гэтым нумары Наталія

Якавенка рээнзуе манаграфію Геннадзя Сагановіча «Нарыск гісторыі Беларусі ад старажытнасьці да канца XVIII ст.», Аляксей Бацкоўкі выйражае постмадэрнісцкія тэндэнцыі ў сучасным беларускім творстве. Аматараў літаратуры чакае сустрэча з новымі творами Наталкі Бабінай, Віталія Стэхівіча, Усевалада Гарачкі й Леаніда Маракова.

Набыць «ARCHE» можна ў кіёсках «Белсаюздруку», кнігарнях аб'яднаньня «Белкіна» і ў незалежных распаўсюдніках.

Дзеяслоў

Незалежны часопіс літаратуры, мастацтваў і публіцыстыкі.

У №2: Рыгор Барадулін, Анатоль Вярычкі, Леанід Галубовіч, Ларыса Геніюш, Васіль Зубінак, Вінцэсь Мудроў, Сяржук Сокалаў-Воюш, Уладзімер Сцяпан ды іншыя.

Пытайцеся ў незалежных распаўсюдніках.

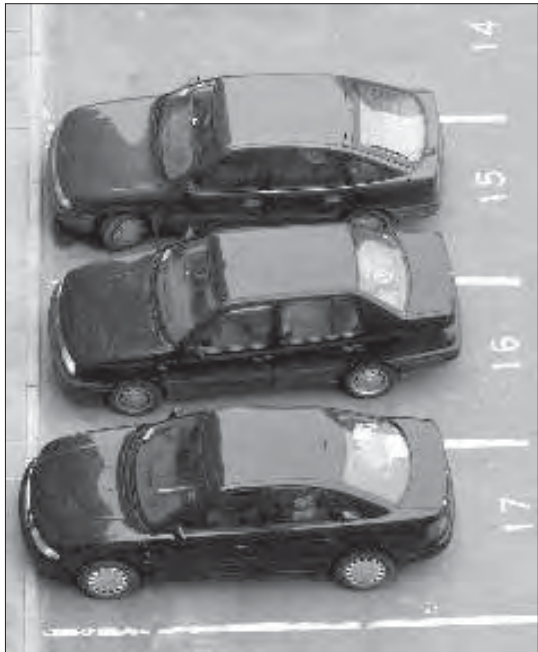
Адрас рэдакцыі: 220089, Менск-89, а/с 73. E-mail: dzieja@tut.by

10 самых папулярных марак

Марка	Адносна леташніх паказчыкаў
1. «Фальксваген»	+18.059
2. «Аўдзі»	+12.300
3. «Форд»	+10.846
4. «Масквіч», «Ж»	+5266
5. «Опель»	+ 4405
6. «Рэно»	+4202
7. «Пажо»	+3276
8. «ЗАЗ»	+2475
9. «Сэат»	+1982
10. «Мазда»	+1869

Кожны соты — на «мэрсэдэсе»

ЛЭГ. КОЛЬКАСЬКА

Але самай папулярнай машынай застаецца «фальксваген»

25 самых пашыраных марак аўтамабіляў

Маркі аўтамабіляў	Стаяць на ўліку ў Беларусі		Па абласцях і ў Менску (на 1 студзеня 2003 г.)							
	на 01.01.2002 г.	на 01.01.2003 г.	Гарадзенская	Віцебская	Магілёўская	Гомельская	Менская	Берасьцейская	Менск	
«ВАЗ»	425.699	423.938	45.629	64.814	46.705	73.466	67.529	49.363	68.426	
«Масквіч», «Ж»	200.407	205.019	31.991	34.138	21.148	30.344	32.656	24.430	30.322	
«Фальксваген»	151.450	169.509	27.388	16.249	13.876	22.157	19.363	31.613	38.863	
«Аўдзі»	101.686	113.986	20.260	11.207	8185	12.138	13.722	24.404	24.070	
«ЗАЗ»	113.565	116.040	18.966	15.433	18.880	17.514	13.957	17.436		
«Форд»	82.038	92.884	13.927	8938	8773	9339	14.073	14.981	22.853	
«Опель»	84.359	88.764	12.151	10.893	7747	9527	12.832	13.731	21.883	
«Мэрсэдэс-Бэнц»	46.197	38.089	5376	3194	4354	5227	6475	1105	12.358	
«Мазда»	28.490	30.359	3855	2535	2469	3283	3998	3991	10.228	
«БМВ»	27.710	29.358	3354	2453	2107	2607	4322	4144	10.371	
«ГАЗ»	25.946	26.451	2490	3512	2954	3917	3658	2235	6685	
«Рэно»	14.364	18.566	2570	1603	1410	1917	2591	2753	6722	
«Фіят»	12.630	14.024	2156	1220	1385	1416	2107	1994	3746	
«Пажо»	9418	12.694	1531	864	843	1213	1528	1520	5199	
«Нісан» («Датсун»)	13.198	10.962	2149	848	1519	2184	1817	2445	4837	
«Мицубісі»	9640	10.483	1393	1030	821	945	1279	1574	3441	
«Вольва»	9580	10.197	1046	940	871	1020	1440	1768	3112	
«Таёта»	9040	9553	804	1001	650	1226	1120	1299	3453	
«УАЗ»	7829	7292	799	1839	1138	1305	1367	551	493	
«ЛуАЗ»	6360	6371	738	1095	1032	1311	928	906	361	
«Сэат»	3548	5530	968	361	461	553	711	939	1537	
«Хонда»	4235	5417	517	510	450	413	479	557	2491	
«Шкода»	3799	4209	357	282	177	402	489	357	2145	
«Ситраён»	2479	3147	416	244	242	255	418	416	1156	
«Вартбург»	3047	2925	106	415	73	270	344	191	1526	
Разам легкавікоў у краіне	1.432.227	1.507.295	199.340	199.519	146.954	209.550	218.089	218.035	315.808	
У % ад агульнай колькасці легкавікоў, зарэгістраваных сёлета	95%	100%	13,2%	13,2%	9,7%	13,9%	14,5%	14,5%	21%	
У тым ліку легкавікі з «правым рулём»	295	218	25	104	17	22	30	20	-	
Колькасць жыхароў	9,96 млн.		1,17 млн.	1,36 млн.	1,2 млн.	1,53 млн.	1,55 млн.	1,47 млн.	1,68 млн.	
Колькасць легкавікоў на 1 тысячу чалавек	144	151	170	147	122	137	141	148	188	

Працяг са старонкі 1.

Вялікая колькасць машынаў расейскай вытворчасці ў Беларусі ня сьведчыць пра іх папулярнасць. Гэта проста «спадчына» савецкіх часоў. Найбольш яе засталася ва ўсходніх рэгіёнах. Гэтак, у Гомельскай ды Віцебскай абласцях на тысячу чалавек прыпадае 48 «жыгулёў» ды «ладаў» (у Гарадзенскай — 39, Берасьцейскай — 34). Гэтым Беларусь адрозніваецца ад Расеі, дзе дагтуль 83% легкавікоў — расейскія.

Цяпер беларусы ў асноўным прыцэліваюцца да заходнеэўрапейскіх аўта, бо амэрыканскія і японскія даражэйшыя. Найбольшай папулярнасцю карыстаюцца нямецкія машыны. Немалую ролю тут грае кошт на запчасткі (францускія ды італьянскія каштуюць болей, чым нямецкія).

Калі ў Менску ўсе маркі нямецкіх аўтамабіляў прадстаўленыя даволі шырока, дык па-за сталіцы багата хіба недарагіх «фальксвагенаў» ды «аўдзі». Паглядзім па марках: найлепш забяспечаны «фальксвагенамі» Менск — 23 аўтамабілі на тысячу чалавек, найгорш — Магілёўшчына — 12 на тысячу. Сітуацыя з «аўдзі» ня дужа адрозніваецца:

Менск — 14 на тысячу, Магілёўская вобласць — 7 на тысячу. З дарагімі маркамі ўсё інакш: Менск мае 6 «БМВ» на тысячу жыхароў, а Магілёўская вобласць — толькі 1,8. Найменш «мэрсэдэсаў» у жыхароў Берасьцейшчыны (0,8 на тысячу чалавек), у менчукоў — 7,4 на тысячу. Калі сталіца забяспечаная «фальксвагенамі» ды «аўдзі» лепш за правінцыю ў 2 разы, дык «БМВ» — у 3, а «мэрсэдэсамі» — у 7 разоў.

Здараюцца і невывучальныя кур'ёзы: на Гомельшчыне сканцэнтраваны амаль усе амэрыканскія «колдсмабілі» (142 з 176), тады як у іншых абласцях іх ад сілы па штурк пяць, нават у Менску толькі 23. Машыны нерасейскай вытворчасці, якіх у сталіцы значна менш, чым у правінцыі, — гэта ўкраінскія «Запарожцы» ды «Таўры».

Выношваючы пляны стварэння «народнага легкавіка», Гітлер наўрад ці думаў, што той зробіцца народным у Belarusland. Тым ня менш, сёння «фальксваген» — самы запатрабаваны аўтамабіль у Беларусі, асабліва — у сталіцы, дзе займае другое па колькасці месца пасьля «жыгулёў». Праўда, калі ў 2001 г. «фальксвагенаў» у нас было 142, дык у 2002 г. прыток зьменшыўся да 18059.

Прыватныя грузавікі, аўтобусы

Паволі расьце колькасць грузавікоў у прыватным карыстаньні. На 1 студзеня іх было 58463 (гэтая колькасць вырасла на 3,7%, тэмпы росту пакарорыліся ў параўнаньні зь мінулым годам). Гаспадары — у асноўным прадпрыемствы. А вось «недзяржаўных» аўтобусаў у Беларусі паменела на 2400. Цяпер іх 10235 супраць 31024 аўтобусаў, што належаць прадпрыемствам ды ўстановам.

Па чым дзяржава ніколі не дагоніць нашых аўтаамагараў, дык гэта па колькасці матацыклаў і матаролераў, якіх у прыватным карыстаньні ў 44 разы больш (514191 проці дзяржаўных 11674).

У жніўні 2001 г. Аляксей Ваганаў, кіраўнік расейскай кампаніі «Лада-ОМС», вёў перамовы з кіраўніцтвам канцэрну «Фальксваген», спадзеючыся наладзіць у Беларусі ў Абчак зборку «шкодаў» (гэтая чэская фірма належыць нямецкаму канцэрну). Плянавалі зьбіраць дзьве мадэлі «шкодаў» — «Фабія» ды «Актавія», цана на якія мусялі скласці 6—7 тысяч аўтаў.

Гэтая, трэцяя па ліку, спроба наладзіць выраб «шкодаў» у Беларусі (першую зрабіла фірма «Пушэ», другую — нямецка-беларуская фірма «Бел-Фэр») таксама была няўдалай. Чацьвёртую намаганьня зьздзейсьніць сам Лукашэнка летась у лістападзе падчас саміту НАТО ў Празе, аднак яго не пусьцілі ня толькі на завод «Шкоды», але і ў саму Прагу.

Калі параўнаць, на колькі павялічылася колькасць аўтамабіляў тае ці іншых маркі ў параўнаньні зь мінулым годам, выйдзе, што найбольш энэргічна на наш рынак пра-

Суадносіны легкавікоў расейскай і нерасейскай вытворчасці (аўтамабілі бязь зьвестак пра вытворцу ня ўлічваліся)

Легкавікі	Стаяць на ўліку ў Беларусі на 01.01.2002 г. на 01.01.2003 г.	
Легкавікі расейскай вытворчасці	658.061 (47%)	661.065 (45%)
Легкавікі нерасейскай вытворчасці	742.304 (53%)	800.556 (55%)

соўваецца «Сэат». Прырост аўта гэтай маркі склаў 55,9%. За ім ідуць «Рэно» (29,3%), «Форд» (13,2%) ды «Аўдзі» (12,1%). «Фальксваген» са сваімі 11,9% толькі на 5-м месцы. А ўжо за ім — «Фіят» — 11%, «Мазда» — 6,6%, «БМВ» — 5,9%, «Масквіч» — 2,6% ды «Запарожцы» з «Таўрыямі» — 2,2%.

Колькасць зарэгістраваных «мэрсэдэсаў» летась зьменшылася на 8108 (17,6% свайго «парку» ў Беларусі). Гэтая дарагія аўтамабілі масава вывозяцца ў Расею, якая пачынае забывацца пра дэфолт. Дагтуль на «мэрсэдэсе» езьдзіць кожная сотая беларуская сям'я. Амаль усе аўтама-

білі амэрыканскіх марак («шэўралэ», «дадж», «колдсмабілі», «плімут», «кадылак», «мэрг'юры», «пантыяк») таксама згубілі ў колькасці. Але іх і раней было няшмат.

Самая рэдкая машына ў краіне — італьянская «інанчці». Іх больш не выпускаюць, бо гэтую фірму «праглынуў» «Фіят». У 2001 г. у Беларусі было 7 аўта гэтай маркі, на 1 студзеня засталася толькі 2: адна — у Магілёўскай вобласці, другая — у Берасьцейскай.

Алесь Кудрыцкі
У часе падрыхтоўкі выкарыстаная статыстыка «Аўтабизнес» — Weekly.

Кіраваць будучы дактары

На выбарах у гарсавет улада ставіць на мэдыкаў, педагогаў і чыноўнікаў.

Канчаткова вызначыліся спісы кандыдатаў у дэпутаты сталічнага гарсавету. Хоць апазыцыя страціла шэраг перспектывных прэтэндэнтаў, у большасці акругаў адбудзецца двубой лухашанкаўцаў і дэмакратаў.

Цяперашняму старшыню гарсавету Уладзімеру Папкоўскаму, які балюцца ў заможнай Стараліяскай акрузе, кінула пальчатку Ілона Ўрбановіч-Саўка (БНФ), кіраўніца прэс-службы Беларускай асацыяцыі журналістаў. На мінулыя выбары Папкоўскі ў гэтай самай акрузе перамог ЖЭСаўскага начальніка, сябра «Народнай грамады». Спн. Урбановіч-Саўка гэта не палюхае. Рыхтаваць кампанію ёй дапамагаюць муж, мовазнаўца Зьміцер Саўка, і 8-гадовае дачка Караліна. Трэці прэтэндэнт, машыніст з фарфораватага заводу Уладзімер Левандоўскі (КІПБ), выглядае ў гэтай акрузе на аўтайтлра.

Такія ж маладыя сучаснікі і малая колькасць канкурэнтаў у іншых кандыдатаў-чыноўнікаў. Намесніку кіраўніцы Партызанскага райадміністрацыі супрацьстаяць 26-гадовы і «часова беспрацоўны» Валдзім Канапацкі з БНФ. Намесніку кіраўніцы Першамайскае — 23-гадовы сьлесар Максім Трубац (ЛДП). Намесніцы

кіраўніца Цэнтральнае — 33-гадовы лідэр Асацыяцыі маладых палітыкаў Аляксандар Цынкевіч (АГП). Яшчэ два кіраўнікі раённага Узроўню маюць супернікамі вылучэнцаў ЛДП.

Тыповага кандыдата ад «парты лухашанкаўцаў» лёгка вылічыць па тых акрузах, дзе сам-насам з адным прайсцімкам ідуць лідэры апазыцыі.

Адначасна з лідэраў БНФ Алесю Бяляцкім супрацьстаяць беспартыйнай Ірына Жарыкава, намесніца галоўнага доктара 27-е паліклінікі

(Карышаўская акруга). Што цікава, яна таго ж году нарадзілася, што і Бяляцкі. Правабаронцу Сяргею Цурку (БНФ) процістаяць галоўны доктар 1-е паліклінікі (Заслаўская акруга). Вэтэранцы БНФ Валяціне Трыгубовіч — дырэктарка СШ №162 (Ангарская). Вядомаму яшчэ па Беларускаму Згуртаванню Лухашанкаўцаў Сяргею Чыславу — галоўны доктар 8-й дзіцячай паліклінікі (Ясеніцкая). Юрысты Раісе Міхайлоўскай (БСДП «Народная грамада») — га-

лоўны доктар кансультацыйна-дыягнастычнага цэнтру (Слабадзкая). Міхаліў Ганчарыч (БСДП-НГ) — дырэктар СШ №150 (Маскоўшчыцкая). Навукоўцу Геннадзю Прысянкову (ПКБ) — галоўны доктар 1-й клінічнай больницы (Капінінская). Галоўныя дактары, пэдагогі, вайсковец, два дзеканы, рэктар, дырэктары ПТВ і «Кераміну» супрацьстаяць сябрам ЛДПБ, ПКБ, Партыі працы, АГП яшчэ ў 10 акругах.

Лідэр ініцыятыўнае групы Сямёна Домаша на выбарах 2001 г., юрыст Яўген Лабановіч (АГП), які сабраў у сваю падтрымку аж 3500 подпісаў, паставіўшы, вядома, рэкорд гэтае кампаніі, таксама мае самым сур'ёзным супернікам у сваёй Малинаўскай акрузе дырэктарку гімназі №192.

Гарачая канкурэнцыя чакаецца і ў Чыгуначнай акрузе. Там сакрытару ўправы БНФ Аляксею Каваліцу і гісторыку Ніне Стужынскай (намесніца старшын БСДП-НГ) будзе супрацьстаяць найперш беспартыйны доктар аднаго з факультэтаў Унівэрсытэту культуры. Мікола Статкевіч ужо заклікаў А.Каваліца зняць кандыдатуру на карысьць сваёй намесніцы.

Іншая складаная акруга — Уруцкая. Экс-дэпутат Вярхоўнага Савету Павал Зявев з незарэгістраванай АСДП будзе тут спрачацца з іншым сацыял-дэмакратам, але з Народнай Грамады, Аляксандрам Ара-

стовічам, і трэма бізнэсоўцамі.

Надзіва мала ідзе бізнэсоўцаў і гаспадарнікаў. Сярод іх заўважныя дырэктары гандлёвых дамоў «Паркбро» Сяргей Пігараў і «Лукойл» Уладзімер Крук, дырэктар агенства нерухомасьці «Дзінас» Віктар Шанюкевіч. Усе трое з'яна ад лухашанкаўцаў, бо маюць выключна «партыйныя» канкурэнты. Вострая канкурэнцыя чакаецца ў Лобнаўскай акрузе, дзе сыну былога прэм'ера БНР Яўгену Кабуковічу (БНФ) і намесніку старшын АГП Сяргею Альфэру ад уладаў будзе супрацьстаяць бізнэсовец Генадзь Літвінаў.

Лухашанкаўцы сфармавалі сваю партыю з чыноўнікаў, пэдагогаў і мэдэкаў. Гэтыя тры сацыяльныя групы залежаць ад дзяржаўнага, найменш сільныя да фармаваньня лабісцкіх груповак і, у адрозьненне ад бізнэсоўцаў і сівачкоў, не зьбіраюцца змагацца за ўладу. Ёсьць і той фактар, што яны найменш зьвязаныя з Расеяй.

Сустрачы сам-насам кандыдатаў ад апазыцыі і ад уладаў дазваляюць нарэшце працягнуць папулярнасьць тых і другіх. Адсутнічаць у бюлетэнях лідэраў дэмакратычных сілаў і непразэнтаванасьць апазыцыі ў выбарчых каміях ператварэе такія сустрачы ў баі паміж супернікамі розных вагавых катэгорыяў. Але і Давіды, здараецца, перамагаюць Галяфіяў.

Мікола Бугай

Ілона Урбановіч-Саўка (БНФ) кінула пальчатку старшыню Менскага гарсавету.

Сьпіс кандыдатаў у дэпутаты Менскага гарсавету

ЛЕНІНСКАЯ РАЁН
Малінаўская акруга №9
Букланая Васіль, 1950, дырэктар ПТВ №11 лётнай прамысловы. **Мельнік** Аляксандар, памочнік дэпутата палаты прадраённага аддзяленьня саюда. **Навумен** Фёдар, 1948, намеснік камандзіра будгальтэра Менскага электрастанцыйнага заводу імя В.Калоза. **ПКБ**
Ракоўскай акруга №10
Казлоўскі Сяргей, 1974, галоўны рэдактар газэты «Молодзёжны праспект». **Халемя** Сяргей, 1966, намеснік камандзіра вайсковай часці 5448 — начальнік штаба.
Серабранская акруга №11
Кузьмін Раіна, 1950, начальніца ўпраўленьня сацыяльнай абароны адміністрацыі Ленінскага раёну. **Шычанка** Анатоль, 1958, дырэктар навукова-вытворчага таварыства «Вольныя». **ЛДП**
Пляншанская акруга №12
Драдоўскі Барыс, 1943, намеснік начальніка службы тэлемахані і сувязі прадпрыемства РУП «АДУ». **БНФ**. **Мацвяха** Жана, 1984, настаўніца сярэдняй школы. **ПКБ**. **Панкратова** Марына, 1971, загадчыца аддзяленьня Цэнтру гігіены і эпідэміялёгіі Ленінскага раёну.
Маюўскай акруга №13
Заргіў Уладзімер, 1941, інжынер-мэханік, пэнісэр. **КІПБ**. **Мажойа** Леанід, 1954, дырэктар Аўтобуснага парку №2.
Купалаўская акруга №14
Дзясеніч Андрэй, 1982, будгальтар ТАА «Нікаўт». **Будакімовіч Андрэй**, 1979, асырант БДУ. **Партыя працы**. **Юда** Аляксей, 1952, дырэктар Дзяржаўнага музэю прыроды і экалёгіі. **Стальная** Ірына, 1950, старшыня Менскага абласнога камітэту прафсаюдаў работнікаў дзяржаўных і іншых устаноў. **КІПБ**. **Ткачэнка** Кацярына, 1975, карэспандэнтка «Белоруской дэлевой газэты». **АГП**
КАСТРЫЧЫНСКАЯ РАЁН
Чыгуначная акруга №15
Кавалев Аляксей, 1953, выкладчык Нацыянальнага дзяржаўнага гуманітарнага ліцэю імя Я.Коласа. **БНФ**. **Каролькоў** Мікалай, 1941, доктар факультэту Унівэрсытэту культуры. **Стужынская** Ніна, старшыня навукова супрацоўніка Інстытуту гісторыі НАН Народнай Грамады. **Шычанка** Алена, 1960, начальніца аддзелу навукова-вытворчага таварыства «Вольныя». **ЛДП**
Чалаская акруга №16
Лобань Мікалай, 1946, дырэктар Менскага абласнога прадпрыемства «Мінаблаграмзацыя». **КІПБ**. **Манахан** Алег, 1971, камізыніст дырэктар Менскага авіярамонтнага заводу. **Раманюк** Сяргей, 1972, індыўідуальны прадпрыемца. **Народная Грамада**
Адраблёўская акруга №17
Дамброўская Алена, 1948, дырэктар СШ №71. **Засулаў** Леанід, 1945, вяртанік дзіцячых харэаграфічнай школы. **КІПБ**
Кастрычынская акруга №19
Мудчанска Сяргей, 1970, галоўны будгальтар УП «Белінфармааўтааўта». **БНФ**.

Расолька Васіль, 1948, загадчык сектара «Рэспубліканскага інстытуту прафэсійнага адукацыі». **ПКБ**. **Фёдару** Валдзім, 1958, старшыня рады раённальнага прафсаюда «Інтэграл».
Асанілеўская акруга №19
Малінаў Уладзімер, 1948, дырэктар заводу «Будфарбор» ААТ «Керамін». **Чупін** Яўген, 1954, начальнік участка НДІ радыёматэрыялаў. **ЛДП**
МАСКОЎСКАЯ РАЁН
Курьянская акруга №20
Жукоўскі Віктар, 1953, галоўны санітарны лекар Цэнтру гігіены і эпідэміялёгіі Маскоўскага раёну. **Іваніч** Аляксандар, 1936, дырэктар навукова-вытворчага прадпрыемства «Сандэ». **ПКБ**. **Касцялец** Валеры, 1972, дырэктар ТАА «Элітрам». **ЛДП**. **Людзіла Алена**, 1955, дырэктарка ТАА «Лекс-98». **БНФ**. **Татарына** Мікалай, 1955, загадчык інтэрнату прадпрыемства «Геасэрвіс». **АГП**. **Якаўлеў** Аляксей, 1977, майстар лесу Менскага леспаркавай гаспадары. **КІПБ**
Тушчэўская акруга №21
Васільчанка Яўген, 1981, студэнт БДУ. **Лабановіч Іван**, 1944, намеснік старшын Беларускага таварыства абароны спажыўцоў. **АГП**. **Лях** Міхалі, 1951, інжынер па рамонце і эксплуатацыі брантанскавай тэхнікі, пэнісэр. **ЛДП**. **Тажычовы** Віктар, 1949, дырэктар Менскага вагонрамонтнага заводу імя А.Мяснікова.
Прадвіцкая акруга №22
Караўскі Міхалі, 1957, намеснік кіраўніца адміністрацыі Маскоўскага раёну. **Семанка** Жана, 1962, будгальтарка УП «Баўшчы». **ЛДП**
Лібаўскай акруга №23
Альбіс Сяргей, 1954, спецыяліст-юрыст-консультант ГА «Асацыяцыя сацыяльна-эканамічна разьвіцьця». **АГП**. **Калушэвіч Яўген**, 1942, настаўнік ліцэю №1. **Партыя БНФ**. **Куцаў** Міхалі, 1978, інжынер ўпраўленьня механізацыі №70 ААТ «Траст №15 «Спаўбэд». **ПКБ**. **Кульба** Уладзімер, 1960, вядучы інжынер навукова-вытворчага кааператыву «Віктар». **ЛДП**. **Літвінаў** Генадзь, 1957, спецыяліст расульчэўскага грамадзкага аб'яднаньня «Прававая ініцыятыва». **АГП**. **Ракуць** Міхалі, 1959, намеснік генэральнага дырэктара таварыства «Молдзэўны інвэстыцыйны цэнтар». **Беларуская сацыяльна-спартовая партыя**. **Шлак** Надзея, 1951, дырэктарка гімназі №192.
Сеніскай акруга №25
Восініч Андрэй, 1973, інжынер замежнага прадпрыемства «Роштор». **ЛДП**. **Філановіч** Расьсілаў, 1956, галоўны лекар 8-й дзіцячай паліклінікі. **Чыслаў** Сяргей, 1967, інжынер прадпрыемства «Тэхманар» ТАА «Беларуская таварыства інвэстыцый». **Слабадзкая акруга №26**

Міхайлоўскі Раіса, 1960, выканаўца дырэктарка грамадзкага аб'яднаньня «Прававая даламога насьельніцтва». **Народная Грамада**. **Тажычовы** Анатоль, 1949, галоўны лекар «Менскага кансультацыйна-дыягнастычнага цэнтру».
ФОРУМСКАЯ РАЁН
Сухарская акруга №27
Калга Уладзімер, 1956, намеснік старшын Рэспубліканскага камітэту Беларускага прафсаюда металістаў. **Партыя працы**. **Панасюк Васіль**, 1966, намеснік дырэктара Беларускага машынабудавальнага цэнтру №4.
Адоўскай акруга №28
Іваноўскі Іван, 1949, дырэктар Менскага заводу будматэрыялаў. **Кашо** Аляксандар, 1940, галоўны тэхноляг аддзелу «Жылкамунтэхніка». **ПКБ**
Заходняя акруга №29
Канойка Канстанцін, 1951, дырэктар прадпрыемства «Свяцілорбор» Беларускага таварыства інвалідаў па зроку. **Швайба** Дзьмітры, 1980, старшыня прыватнай арганізацыі прафсаюда навукоўцаў Менскага дзяржаўнага машынабудавальнага каледжу. **Партыя працы**
Адзіноўскай акруга №30
Данілава Наталія, 1974, будгальтарка гарадзкага дзіцяча-падлеткавага псыхэўралягічнага дыспэнсару. **ЛДП**. **Карпуніч** Уладзімер, начальнік кантрольна-выкарыстаньня прыбораў і аўтаматы МАЗУ. **ПКБ**. **Рымашэўскі Віталі**, 1975, начальнік аддзелу ТАА «Інтэр-Транк». **АГП**. **Чарнаўсава** Волга, 1950, дырэктарка тэхналягічнага гімназі №13.
Пушчынская акруга №31
Кіруца Вадзім, 1974, часова не працуе. **ЛДП**. **Курк** Наталія, 1951, галоўная лекарка раздзільні №2.
Кунцаўскай акруга №32
Кузьмін Міхалі, 1958, начальнік аўтакаляна Аўтакабінаў №6. **ПКБ**. **Навушчык** Аляксандар, 1953, камізыніст дырэктар УП «Сучасныя мэдэцынскія тэхналогіі». **ЛДП**. **Пігараў** Сяргей, 1961, дырэктар Гандлёва-Рэагавальнага Цэнтру. **Церашкоў Андрэй**, 1970, намеснік генэральнага дырэктара Беларуска-польскага прадпрыемства «Архал».
Маскоўшчыцкая акруга №33
Ганчарыч Міхалі, 1962, юрыст-консультант ТАА «Стопкар». **Народная Грамада**. **Чуткоў** Аляксандар, 1946, дырэктар школы мастацтваў №150.
Матусевічская акруга №34
Гарбачов Леанід, 1976, мэнаджэр УП «Эксімінструмент». **Народная Грамада**. **Кудзельца** Сяўлюс, 1964, індыўідуальны прадпрыемца. **Мікіціч** Юры, 1966, дырэктар дзяржаўнага прадпрыемства «Інфарма-М». **Субат** Васіль, 1959, інжынер Менскага заводу колавых цягавоў. **БНФ**
Жураўскай акруга №35
Дусэнка Сяргей, 1955, дырэктарка Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжу. **Крайчыка** Уладзімер, 1941, галоўны лекар 7-й стаматалёгічнай паліклінікі. **Лісчанскі Сяргей**, 1980, студэнт БДУ. **БНФ**.

Шульц Валеры, 1946, лекар хірургічнага цэнтру Менскага раённага тэрытарыяльнага мэдычнага аб'яднаньня. **Рэспубліканская партыя**
Кальварыйская акруга №36
Волька Іван, 1952, генэральны дырэктар Беларускага прэзын-эргалёгічнага аддзяленьня цэнтру. **Лабановіч** Сяргей, 1959, намеснік цэну УП «Прамсувязь». **ПКБ**
ЦЭНТРАЛЬНЫ РАЁН
Машэўскай акруга №37
Гормаш Павел, 1980, малады навуковы супрацоўнік НДІ Міністэрства эканомікі. **Народная Грамада**. **Кобрыньскі** Міхалі, 1951, рэктар Беларускай дзяржаўнай асяміфікультуры. **Юбіціч** Дзьмітрый, 1977, юрыст-консультант УП «Дом сваятла». **АГП**
Заслаўская выбарчая акруга №38
Крамко Людміла, 1951, галоўны лекар 1-й клінічнай паліклінікі. **Цуро** Сяргей, 1957, адвакат юрысцэнцэў Партызанскага раёну. **БНФ**
Старавіцкая акруга №39
Левандоўскі Уладзімер, 1961, маістэнт камп'ютэрных устаноў ААТ «Менскі раэспавальны завод». **КІПБ**. **Папкоўскі** Уладзімер, 1945, старшыня Менскага гарсавету.
Урбановіч-Саўка Ілона, 1972, кіраўніца прэс-службы Беларускай асацыяцыі журналістаў. **БНФ**
Наваліцкая акруга №40
Лягуновіч Валяціна, 1949, намесніца кіраўніцы адміністрацыі Цэнтральнага раёну. **Шычанькі** Аляксандар, 1969, прэзыдэнт Беларускага аб'яднаньня маладых палітыкаў. **АГП**. **Якуц** Аляксандар, 1971, маістэнт «Менскіаэрагаспадарчэ».
САВЕЦКАЯ РАЁН
Варашэўскай акруга №41
Пановіч Віталі, 1972, часова не працуе. **ЛДП**. **Савіціч** Сьвятаслаў, 1952, начальнік 432 Галоўнага вайсковага клінічнага шпіталю Узброеных Сілаў. **Сегліна** Ніна, 1951, будгальтар Беларускага ТАА «Дэкс-Віст», **Рэспубліканская партыя**. **Усачын** Міхалі, 1979, сьлесар-станочнік, часова не працуе. **АГП**. **Шыганьская** Крысьціна, 1962, студэнтка Інстытуту парламентарызму і прадпрыемстваў.
Кубішэўскай акруга №42
Філіпава Таццяна, 1953, галоўны лекар 34-й клінічнай паліклінікі. **Шычанькі** Раўга, 1976, часова не працуе. **ЛДП**
Беларуская выбарчая акруга №43
Кавалёва Лідзія, 1946, індыўідуальны прадпрыемца. **ЛДП**. **Куневіч** Алег, 1967, намеснік дэкана факультэту Нацыянальнага тэхналягічнага ўнівэрсытэту.
Логоўскай акруга №44
Дарон Яўген, 1958, дырэктар прадпрыемства «Палькор». **ЛДП**. **Лычэўскі** Аляксандар, 1946, дырэктар Менскага дзяржаўнага гандлёвага каледжу.
Міраншчыцкая акруга №45
Крук Уладзімер, 1957, выканаўца дырэктара таварыства «Гандлёвы дом «Лукойл»». **Курк** Андрэй, 1973, асыстант катэдры Беларускага пэдагагічнага ўнівэрсытэту імя

М.Таня. **ЛДП**
ПЕРШАМАЙСКІ РАЁН
Карышаўскай акруга №46
Бяляцкі Аляксандар, 1962, выкладчык, філёляг. **БНФ**. **Жарыкава** Ірына, 1962, нам. галоўнага лекара 27-й паліклінікі.
Ватэраўскай акруга №47
Рашацкі Генадзь, 1962, намеснік кіраўніца адміністрацыі Першамайскага раёну. **Трубац** Максім, 1979, сьлесар-інструментальчык МТЗ. **ЛДП**
Калінінская акруга №48
Прысянковы Генадзь, 1947, малады навуковы супрацоўнік Інстытуту надзеяў і даўгавечнасьці машын НАН. **ПКБ**. **Серадзючэнка** Міхалі, 1950, галоўны лекар 1-й клінічнай больницы.
Калінінская акруга №49
Ляўчанскі Марк, 1953, пэнісэр. **КІПБ**. **Шанюкевіч** Віктар, 1954, дацэнт Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўнівэрсытэту.
Шугаўскай акруга №50
Данілаў Юры, 1974, часова не працуе. **Пэнісэр** Таццяна, 1949, дырэктарка Малочнай кужы «Таточка».
Уруцкая акруга №51
Арастовіч Аляксандар, 1952, дацэнт Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўнівэрсытэту. **Народная Грамада**. **Грышын** Генадзь, 1950, намеснік дырэктара ТАА «Прыбор-сэрвіс». **Зявев** Павел, 1967, юрыст, часова не працуе. **ЛДП**. **Ляўчанскі** Іван, 1954, старшыня штабу ГА «Молдзэўны жылы комплекс гораду Менску». **Пэстраў** Сяргей, 1959, генэральны дырэктар ТАА «Будфінанс».
Усходняя акруга №52
Мацвяхін Іван, 1947, кіраўнік адміністрацыі Менскага электрастачнага заводу імя Каралова. **ПКБ**. **Канапацкі** Валдзім, 1967, перакладчык, часова не працуе. **Партыя БНФ**. **Фурсаў** Аляксандар, 1955, намеснік кіраўніца адміністрацыі Партызанскага раёну.
Трактаравозавая акруга №55
Лішчанка Віталі, 1964, вайсковы інжынер сувязі, сацыялг. **Карцаў** Аляксандар, 1955, старшыня прадфірма МТЗ. **Кашыва** Аляксандар, 1951, сьлесар мэханізаваных работ МТЗ. **ПКБ**. **Міхалевіч** Яўген, 1958, юрыст заможнага прадпрыемства «Белатрактонс». **КІПБ**. **Шычаньскі** Ігар, 1967, індыўідуальны прадпрыемца. **АГП**
Заводзкі РАЁН
Ахоўцаў акруга №1
Даўтала Аляксандар, 1970, начальнік аддзелу ТАА «Чысты сьвет». **Беларуская сацыяльна-спартовая партыя**. **Кабанева** Валяціна, 1953, галоўная бухгалтарка Менскага раённага грамадзкага аб'яднаньня былых вольных калігераў. **Народная Грамада**. **Васьнячка** Ірына, 1964, загадчыца аддзяленьня 17-й паліклінікі.
Ангарская акруга №2
Коржэўскі Юры, 1973, выкладчык Менскай ПТВ №1. **КІПБ**. **Трыгубовіч** Валяціна, 1947, журналістка, пэнісэрка. **БНФ**. **Юрелюк** Галіна, 1954, дырэктарка АСД №162.
Шабаньскай акруга №3
Ароўкоў Міхалі, 1979, беспрацоўны.
Савіч Гелена, 1956, намесніца галоўнага лекара 36-й паліклінікі. **Ціткоў** Васіль, 1956, дырэктар «Прававога агенства «Прэзуміш»». **Шаймаранак** Валеры, 1962, начальнік гарадзкага аддзяленьня мільцыі №1 УУС адміністрацыі Заводскага раёну.
Ангарская акруга №4
Андзіцова Антаніна, 1955, старшыня выкладчыца Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўнівэрсытэту. **КІПБ**. **Бачароў** Дзьмітры, 1970, дырэктар СШ №143. **Вольна** Людміла, 1957, намесніца старшын прадфірма Менскага аўтамабільнага заводу.
Данілаўскай акруга №5
Ляўчанскі Іван, 1954, старшыня каньдэнара аб'яднаньня «Жанчы аднажы». **АГП**. **Шашко** Наталія, 1969, Хатня гаспадыня.
Ташчаньская акруга №6
Ажгірэй Аляксандар, 1946, намеснік дырэктара МАЗУ па сумесных праектах. **Бераб'ёў** Уладзімер, 1945, начальнік Камандна-інжынернага інстытуту Міністэрства на дзяржаўных супольнасьці. **Суворова** Галіна, 1960, інжынер-канструктар ААТ «Вольныя мэханічны завод «Агрармаш»». **ЛДП**. **Янукевіч** Аляксей, 1976, выкладчык Нацыянальнага дзяржаўнага гуманітарнага ліцэю імя Я.Коласа. **БНФ**
Аўтавазавая акруга №6
Бучэвіч Сяргей, 1943, маістэр МАЗУ.
Лішчанскі Валеры, 1961, інжынер-тэхнік МТЗ. **БНФ**. **Пашкевіч** Леанід, 1943, дырэктар Менскага дзяржаўнага аўтамабільнага каледжу. **Тутубалін** Аляксей, 1963, намеснік генэральнага дырэктара МАЗУ.
Васньшчыцкая акруга №7
Аксёнаў Сяргей, 1963, кіраўнік магазіну ІП Кірыль **Т. Лабада** Ігар, 1952, часова не працуе. **АГП**. **Пялювіч** Анатоль, 1953, галоўны тэхноляг — начальнік аддзелу Менскага падшыўнага заводу. **Палчычук** Ірына, 1948, загадчыца катэдры Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўнівэрсытэту.
Убарэўскай акруга №8
Вялічка Пётра, 1963, дырэктар ЖЭС №32- жылёвага рамонтна-эксплуатацыйнага аб'яднаньня Заводскага раёну. **Галабуд** Уладзімер, 1966, фінансавы дырэктар ТАА «Стронск».

Хлебнікі на могілках

За апошнія гады жыхары раёну прывычаліся набываць танны хлеб у прыватных хлебпакэў са Смаленшчыны. Нездаволены былі адно работнікі мясцовага хлебазаводу, прыбытак якога паменёў. На абарону мясцовага вытворцы і бюджэту ўзьняліся ўлады, работнікі санэпідэманстанцыі і міліцыянты. Апошнім часам расейцы гандлявалі сваёй прадукцыяй на гарадзкіх могілках. Канчаткова падаваў хлебны бізнэс суседзьяў урад, які пастанавіў зьменшыць цану на муку для хлебазаводаў памежных з Расеяй раёнаў. Цяпер гандляры расейскім хлебам, абмінаючы Крычаўшчыну, едуць у Чэрыкаўскі, Краснапольскі ды іншыя раёны.

Андрэй Кузьмін, Крычаў

«Дзядзька Несцер»

31 студзеня пабачыў сьвет першы нумар горацкай грамадзкай газэты «Дзядзька Несцер». Газэта змяшчае мясцовыя і рэспубліканскія навіны. Набыць газэту можна ў распаўсюдніка на гарадзкім кірмашы.

Льва Заранок, Горкі

Абвалілася столь

У адным з дамоў даваеннай пабудовы ў Бялынічах абвалілася столь. У хаце знаходзіліся двое дзяцей і мужчына. Дзеці паспелі выбегчы на вуліцу, а вось мужчына апынуўся пад завалам. Ягонае жыццё ўратавала мэбля. Адымслоўцы мясцовага аддзелу МНС вызвалілі чалавека і даставілі яго ў райбольшчы.

Да лісіц далучыўся янот

Легась на тэрыторыі раёну было зарэгістравана 19 выпадкаў шаленства лісіц. За першы месяц года году становішча не паляпшылася: хвароба выяўлена ў дзьвюх лісіц і

янота. Небясьпечнымі па шаленстве дзікай жывёлы прызнаныя тэрыторыі вёскі Сурды, урочышчаў «Ермалавічы» і «Межанец», а таксама вул. Заслонава ў Бялынічах. Тут будуць праведзены каранцінныя мерапрыемствы.

Базыль Ліцьвіновіч, Бялынічы

«Ільняныя» табуэрты

Чавускі льнозавод у студзені гэтага году пачаў выраб табуэртаў. Яны робяцца з сасны і пакрываюцца лакам. У залежнасьці ад попыту прадпрыемства плянуе выпуськаць 600—800 штук у месяц. Прыблізная цана аднаго табуэрта не перавышае 6 тыс. рублёў. Рэалізацыя новай прадукцыі ажыццяўляецца на ўнутраным рынку і ў Расеі.

Катарына Іванова, Магілёў

Чорныя бярозы

Івацэвіцкі райвыканкам надаў статус батанічнага помніка прыроды мясцовага значэньня 11-гектарнаму лясному масіву ў Калінінскім лясніцтве. Назвалі новую ахоўную зону «Турнянскія чорныя бярозы». 220 рэдкіх дрэваў, якія там растуць, адрозніваюцца ад звычайных бяроз колерам кары. Ствалы ў іх цёмныя і буравата-шэрыя ды крона крыху сьціснутая. Чорныя бярозы сустракаюцца рэдка, але паблізу вёскі Турная яны разрасьліся — вельмі шмат маладых дрэўцаў. Гэта самая вялікая сям'я дрэў такой пароды ня толькі ў нас у Беларусі, але і ва ўсёй Усходняй Эўропе.

Алесь Лаўранюк, Івацэвічы

Тайнік у аўтамабілі

20-гадовае жыхар Вільні наведваўся ў нашу краіну ня толькі для таго, каб пабачыцца з роднымі ці паглядзець на беларускія краіны. Быў у яго і камэрцыйны інтарэс, што грунтаваўся на істотнай розні-

цы цэнаў на бензын у нашых краінах. Ён зрабіў у сваім аўтамабілі «Міцубісі-Галант» тайнік: пераабсталяваў газавы балён і заліваў туды, кіруючыся дамоў, 55 літраў бензыну. У пункце пропуску «Ліоша» аўтамабіль быў арыштаваны і перададзены ў Ашманскую мытню для разьбіральніцтва.

Герайн у сьметніцы

У цягніку №149 «Масква—Калініград» на станцыі Гудагай памежнікі знайшлі герайн. Схаваны ён быў у сьметніцы ў поліэтыленавых пакетах. Гаспадарка амаль трох кіляграмаў гэтага наркатыку знайсьці не ўдалося. Праваахоўныя органы ўзбудзілі крымінальную справу.

Мар'ян Вянгроўскі, Астравец

Сьвятла няма

У вёсцы Студзёнка, што на Барысаўшчыне, цалкам адсутнічае вулічнае асьвятленьне, бо сельсавет ня мае грошай плаціць за электрычнасьць. На наступнай сэсіі райсавету гэтае пытаньне будзе разгледжана, а пакуль вёска вечарамі патанеа ў цемры.

Зьміцер Панкавец, Кастрэцы

Зіавілі vymahalніка

З вул.Савіекаў 16 студзеня знікла Аўдзі-100. Зłodziej праз peўны час з'яваўся і запарабаваў за вартанніе 2200 далараў. Adnak milicyjanty chutčej zatrymali vymahalніка, cым jon pabačyў tyja «zialonyja». Heta 40-hadovy žychar horadu, jaho raniej užo

sudzili za chulihanstva. Padčas zatrymańnia ũ złodzieja znajšli pistalet Makarava.

Ртуць ціаце на хафову

U Baranavičach haspadar kvatery па вул.Бераасціеўскай, які жыў на першым павіерсье, заўважыў, як па радыятарнай трубіе зьвiерчу ціаце ртуць. Vyklikanyja supracoўniki MNS uźniali padlohu kvatery вышэй і выјавілі 30 hr. таје атруты. U kvatery на першым павіерсье сабрали јаšче 10 hr. Zycharoў abiedzviuch kvateraў vysielili, а жытlo apracavali chlornym žalezam. Na наступny dzień pary ртуці vyјавілі ũ kvatery на trecim павіерсье. Nichto z

zycharoў nia viedaje, adkul u ich zјavilasja ртуць.

Daktary žmianili maršruty

Dziela narmalnaj pracy tamohrafa, які vykarystoўvajecca ũ Baranavičak haradzkoj paliklinicy, žmienienyja maršruty troch haradzkih aўtobusaў. Ciapier №1, 3, 13 kursujuć nie па вул.Horkaha, što kala palikliniki, а за 2 kvartaly dalej — па вул.Kamsamolskaj. Vibracyja ziamli ad ciazkih aўtamabilaў skažala pakazańni tamohrafa.

Ruslan Raviaka, Baranavičy

На Валожыншчыне, у Налібоцкай пушчы, палююць на ваўкоў. З чатырох драпежнікаў адзін быў забіты палюўнічымі.

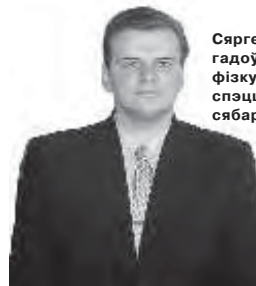
Вялейская кааліцыя

Вялейка пераўзыходзіць сярэдні па Беларусі паказьнік колькасці кандыдатаў на месца ў савеце дэпутатаў — 1,32 (супраць 1,11 па Рэспубліцы). 12 кандыдатаў належаць да палітычных партый. 4 лютага дзесяць зь іх (сябры АГП, БНФ і ПКБ) дамовіліся ўдзельнічаць у выбарчай кампаніі разам. Фармальных апанэнтаў яднае жаданьне перамагчы, яны нават склалі агульную дэкларацыю — праграму сваёй дзейнасьці ў райсавеце. Мэты зольшага непалітычныя. Палітычныя разьбежнасьці пераадоленыя, абы ў райсавет прарваўся хоць нехта ад апазыцыі.

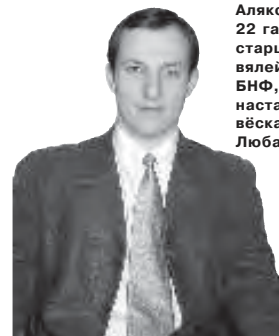
«НН»: Спадарства, які расклад сілаў паміж вашымі партыямі? Уладзімер Малярчук: У Вялейскім райсавеце 40 месцаў (19 акругаў па горадзе і 21 па раёне). Па горадзе ідуць 10 чалавек ад партый (сем ад АГП, ад БНФ двое і адзін ад ПКБ), і ўсе маюць па адным апанэнтату. У прадстаўніка ПКБ два канкурэнты — дырэктары гарадзкіх электростак і дрэвапрацоўчага камбінату. «НН»: Чым будзеце прывабліваць людзей: можа, маеце нейкія

Уладзімер Малярчук, 55 гадоў, сябра АГП з 1994 г., старшыня вялейскай раённай суполкі АГП, працуе ў Вялейскай райаграпрамтэхніцы.

Сяргей Клімёнак, 27 гадоў, настаўнік фізкультуры Вялейскай спэцшколы-інтэрнату, сябра АГП з 2002 г.

Аляксей Сюдак, 22 гады, старшыня вялейскай суполкі БНФ, працуе настаўнікам у вёсках Хадасы й Любань.

Аляксандар Сыракваш, 42 гады, сябра БНФ, працуе прэсаўшчыком на «Зėніцė», старшыня пярвічкі СПБ заводу.

адмысловыя сродкі агітацыі? У.М.: У нас усіх прыкладна аднолькавая колькасць выбаршчыкаў — каля 1100 чалавек. Паводле нашых падлікаў, за кандыдата, каб ён перамог, павінна быць пададзена каля 400 галасоў. Кожны з нас плянуе абысьці ўсіх сваіх выбарцаў і асабіста запрасіць на галасаваньне. Нават не агітаваць актыўна за сябе: даць улётку, пагаварыць па-чалавечы. Сяргей Клімёнак: Каб жыхары раёну ведалі, што галасуюць не за ката ў мяху. На працы некалькі жанчын пачулі, што я балуюся, — і адразу да мяне: дзе гэта будзе, куды прыйсьці, каб за цябе прагаласаваць. «НН»: Якія асноўныя вашыя мэты? Аляксандар Сыракваш: Мы, 10 кандыдатаў, выступаем за тое, каб

райвыканкам рабіў справядзачу перад грамадзянамі. Збіраемся, калі пераможам, кантраляваць сродкі, якія ідуць на сацыяльную абарону грамадзян. С.К.: Хочам надаваць увагу фінансаванню дзіцячых садкоў, школ, бальніц. Будзем салзёінічаць рашэнню маладзёвых праблем. Мы, калі пройдзем у савет, паставім на горадзе некалькі стэндаў для самавыдавецкага газэты. У ёй будзем пісаць

пра паседжаньні райсавету, аб тым, што канкрэтна робіць той ці іншы дэпутат. Аляксей Сюдак: Жадаем спрыяць разьвіццю прыватнага бізнэсу, павелічыць вытворчага патэнцыялу нашых прадпрымальнікаў. Таксама добра б было спрыяць працэдур арганізацыі прадпрымальніцкай дзейнасьці, узьняць пытаньне аб зьмянінньні падаткаў. Гутарыў Аляксей Чубат

Нацыяналісты сёння не сядзяць у лясох, як у 50-я, і не расьпісваюць сьценаў, як у 90-я. Яны спрабуюць свае сілы ў барацьбе за ўладу. І хоць улада гэтая ў выглядзе мясцовых саветаў ня мае сёння значных паўнамоцтваў, нацыяналісты бяруць удзел у выбарах. У менскі гарсавет па Шугаеўскай выбарчай акрузе ва Ўруччы балаятуецца сябра незарэгістраванай Беларускай партыі свабоды Юрась Данілаў. Мы сядзім зь ім за гарбатай, а з дынаміка гучыць ягонае выступленьне на радыё «Сталіца». Ён гаворыць пра пагрозу, якую нясуць беларускай незалежнасьці расейская бюракратыя ды алігархі.

«Мой ідэал — моцная ўлада»

«НН»: Чаму Вы наважыліся ўзяць удзел у выбарчай кампаніі?

Ю.Д.: Я меркаваў так: палітычна мы ўсё робім правільна, але з галавы не выходзілі словы з Бібліі пра тое, што «ўся ўлада ад Бога». І гэтая думка не давала мне спакою: ці я дрэнны хрысьціянін, ці я дрэнны нацыяналіст? І калі пайшла размова пра ўдзел у выбарах, я не вагаўся. Пасьля абароны Курапатаў у нас ёсьць нейкі ўздэм. Мы ведаем, што можам нешта рабіць, можам перамагчы.

Пра сваіх выбарцаў я кажу: «мае суседзі». Бо гэта так і ёсьць: ці дом суседні, ці квартал. Найперш у мяне пыталіся пра праграму, сур'ёзна слухалі. Я ўсім казаў, што я — нацыяналіст. Расказваў пра тое, што рабіла наша арганізацыя. Яны ж амаль нічога ня ведаюць пра нацыянальны рух, не чытаюць апазыцыйнай прэсы, праўда, нешта чулі пра Курапаты. Людзі арыентуюцца на БТ, АНТ, некаторыя і пра выбары ня ведалі...

За той час, што я хадзіў па кватэрах і сустракаўся з людзьмі, зрабіў выснову: шараговыя нашыя грамадзяне — большыя нацыяналісты, чым апазыцыйныя палітыкі. Праўда, прыкра чуць, што менчукі ведаюць палітыкаў Нямцова, Жырыноўскага, Шандыбіна, а беларускіх — не. Я пытаюся: «А хто ў нас прэм'ер-міністар?». Яны ж ведаюць толькі Лукашэнку, для іх існуе толькі адзін беларускі палітык.

«НН»: А не баяцца, што сярод нацыяналістаў няма адзінства? Зьнон Пазьняк заклікае ня браць удзелу ў выбарах...

Ю.Д.: Зьнона Пазьняка я паважаю, ён пачынальнік нацыянальнага руху. Але цяпер спадар Зьнон жыве ў іншай краіне, і даваць адтуль нейкія загады, мне падаецца, стратэгічна няправільна.

«НН»: Ці дапускаеце Вы сёння магчымасьць супраць нацыянальных сілаў з уладай, калі гэта трэба для добра Беларусі?

Ю.Д.: Я не ўяўляю, што заўтра ў БПС патэлефануе чыноўнік з выканкаму і прапануе разам прапрацаваць на карысьць Бацькаўшчыны. Была ў мяне калісьці прапанова арганізаваць добраахвотныя народныя дружны, але хто ж нам гэта даверыць?! А мы ж нічога ня маем супраць міліцыі. Правая партыя ня можа быць супраць улады як такой, ідэал правых — гэта й ёсьць улада, моцная ўлада.

Але ня пойдзе ўлада на тое, каб з намі рабіць нейкія праекты. Па-першае, яны нас не паважаюць, ня бачаць у нас сілы. Калі ж я здолею прайсьці ў гарадзкі савет, там да мяне павінны будуць прыслухавацца.

«НН»: Ці БПС думае пра легалізацыю?

Ю.Д.: Тое, што я балаятуся ў дэпутаты, — гэта адказ на пытаньне. **Гутарыў Сяргей Ёрш**

АНДРЭЙ ЛАНКЕВІЧ

Юрасю Данілаву 28 гадоў. Ён нарадзіўся ў Койданаве, вучыўся ў Менску. У 1996 г. скончыў Балтыйскую марскую акадэмію ў Калінінградзе па спецыяльнасьці інжынер-мэханік. Не знайшоўшы сталай працы, вярнуўся ў Беларусь і асоўіў прафэсію мастака-дызайнера. Ён займаецца вонкавай рэжэмай (у прыватнасьці, афармляў рэстаран-дыскатэку «Тунэль» у Менску), у вольны час захапляецца кампутарным дызайнам, вывучае Біблію і стараецца жыць паводле яе канонаў. Жанаты, сыну 8 гадоў. Сябра незарэгістраванай Беларускай партыі свабоды. З чатырох партыйных кандыдатаў ён адзіны працягвае барацьбу за дэпутатскі мандат. Дырэктарка малочнай кухні «Татошка» Таіса Пужэвіч будзе ягонай суперніцай.

Беларускі сыяг над Нарвэскім морам

Расказвае Юрась Данілаў: «У сярэдзіне 90-х я служыў на расейскім рыбалоўным караблі ў Нарвэскім моры. У мяне была начная вахта, і я вырашыў павесіць беларускі сыяг на флагштоку. Я тады яшчэ ня ведаў, што караблі ў моры ня ходзяць пал сыягамі, а палымаюць іх, калі заходзяць у акваторыю порту... Павесіў

сыяг. Гэта была запамінальная карціна: мора, чорнае неба зь безліччу зорак і падсвечаныя пражэктарам бел-чырвона-белы сыяг. Потым я атрымаў вымову ад капітана. А калі ён закрычыў, каб я зьніў «гэтую анучу», каманда паабшчала яму бунт. Нібыта жартам. Бо з 26 чалавек акіпажу было 19 беларусаў».

Усебеларускі сход інтэлігенцыі, які мае адбыцца 16 сакавіка, выклікаў супраціў уладаў. У многіх раёнах перашкаджаюць вылучэньню дэлегатаў: адмаўляюцца даць памяшканьне (у Івацэвіцкім раёне сход давялося ўздэльнікаў (так «папярэдзвалі» настаўнікаў у Дзятлаве і Наваградку). Што хочуць супрацьстаць гэтаму ўціску арганізатары? Ці ня стане сход інтэлігенцыі чарговым «пратакольным зборам» апазыцыі? Уладзімер Колас, пэдагог і кінарэжысэр, адзін з сустаршынёў аргкамітэту па скліканьні Ўсебеларускага сходу інтэлігенцыі, адказвае на пытаньні «НН».

«НН»: Што ўжо зрабіў аргкамітэт?

У.К.: Адбылося вылучэньне дэлегатаў ад Менску. Абраныя дэлегаты падзелены на сэкцыі, у якіх ідзе праца. Там выпрацоўваюцца тэзысы выступленьняў і адбываецца вылучэньне тых, хто будзе агучваць гэтыя даклады.

З рогінаў ідуць працяколы, але вылучэньне адбываецца стыхійна і без захаваньня пэўнай працэдур. Галоўнае, каб вылучэньне адбывалася не ад партыі, арганізацыі ці нейкай установы, а на агульных сходах. І мы прапануем кандыдатуры тых, хто вылучыўся па сыясах ад устаноў ці арганізацыяў, разглядаць і зацьвярджаць на мясцовым ці абласным сходзе інтэлігенцыі.

«НН»: Ці ня стане сход зборам апазыцыйнай інтэлігенцыі?

У.К.: Мы хочам, каб сход быў як

мага больш прадстаўнічым і значным. Справа кожнага — прыняць нашае запрашэньне ці адмовіцца. На жаль, і сёння ініцыятыва зьніў вельмі часта разглядаецца цілепрашнімі ўладамі (як і папярэднімі, камуністычнымі) з падазронасьцю. Таму частка нашай інтэлігенцыі, якая ўзаемалезінічае з уладай, традыцыйна пабойваецца такую ініцыятыву праяўляць. Ужо быў выпадак, калі вядомы чалавек спачатку паставіў подпіс у падтрымку сходу, а потым казаў, што не зусім разумее, пад чым.

Мы запрашаем усіх інтэлігентаў, у

ДАТАРЫЎ КРЫЖЭВІЧ

Сход стане пачаткам арганізацыі

тым ліку прадстаўнікоў улады, калі яны лічаць сябе інтэлігентамі, прыйсьці на наш сход і паразмаўляць. Адгукуюцца па-рознаму. Напрыклад, на наш гарадзкі сход з дэпутатскай фракцыі «Рэспубліка» палаты прадстаўнікоў прыйшлі ўсе, хто на той момант быў у Менску. Лісты з запрашэньнем прыняць удзел у нашым Усебеларускім сходзе ў якасьці гасьцей мы даслалі старшынём палатаў прарлямэнту і кіраўніку Адміністрацыі прэзыдэнта Ураду Латышаву. Будуць дасланыя такія запрашэньні і міністрам (у тым міністэрствах, якія закранаюць сферу

нашай дзейнасьці), рэктарам ВНУ (як дзяржаўных, так і недзяржаўных), запрасілі мы і ўсіх старшынёў творчых саюзаў... І гэтая справа іхняй грамадзянскай пазыцыі — прыняць гэтыя запрашэньні ці адсеедзецца ў кустах.

«НН»: Якім мусіць быць вынік сходу?

У.К.: Большасць удэльнікаў аргкамітэту мяркуе, што сход павінен быць не аднаразовай акцыяй, а стаць пачаткам арганізацыі, якая будзе яднаць інтэлігенцыю.

«НН»: Ці існуюць падобныя арганізацыі інтэлігенцыі ў іншых

дзяржавах, асабліва — у суседніх з намі Польшчы, Украіне, Літве?..

У.К.: Гэтае пытаньне нас таксама зацікавіла, і мы зьвярнуліся ў пасьольства. Ужо адказала ўкраінскае пасьольства, якое вывядзе на такія кантакты. Вельмі добры адказ прыйшоў з польскага пасьольства: нам далі кардынаты ПЭН-цэнтру і шматлікіх арганізацыяў, якія там называюцца «клубамі каталіцкай інтэлігенцыі», і прапанавалі сваё пасярэдніцтва ў вывядзеньні кантактаў. Безумоўна, мы мяркуюем запрасіць удэльнікаў гэтых арганізацыяў на наш сход.

Гутарыў Аркадзь Шанскі

• КЛЯСЫЧНАЯ МУЗЫКА •

Гастролі Янішэўскіх

5 лютага, у апошні тыдзень зімовых канікулаў, у пустым і змрочным вэстыбюлі Беларускай акадэміі музыкі завірвала жыццё. Нагода для гэтага сталася канцэртная імпрэза з удзелам маладых польскіх сьпевакоў Яцэка Янішэўскага і Ганны Мілеўскай-Янішэўскай, зладжаная Палемім інстытутам. Утульная зала Акадэміі музыкі, разьлічаная на паўтысячы слухачоў, запоўнілася амаль цалкам без аніякай рэкламы і продажу квіткаў. Вядатна спрацаваў наш «народны тэлеграф» — «з вуснаў у вусны». Нават у эпоху Інтэрнэту ён застаецца для менчукоў галоўным сродкам масавай інфармацыі.

Працаўнікі і студэнты Акадэміі гэтую імпрэзу праігнаравалі. Апрача прафэсара Роўды, кампазытара Лыбіна і трох-чатырох канцэртмайстараў з вакальных класаў не было відаць аніводнага прафэсіянала. Залю запоўнілі аматары — тыя, хто занудзіўся па яскравых музычных уражаньнях, бо Канцэртная

зала Беларускай філярмоніі зачыненая з тае вясны. Муж і жонка Янішэўскія сьпявалі для мноства ўважлівых вухэй.

Іхны першы выступ у Менску адбыўся гадоў сем таму ў касцёле Сьв.Роха. Уражаньне засталася пекнае, аднак касцёл на Залатой Горцы — не найлепшае месца для камэрных канцэртаў. У ягонных акустычных умовах гучаньне галасоў скажаецца, дэталі выкананьня губляюцца. Зала Акадэміі музыкі ў гэтым сэнсе прыдатнейшая, але й значна большага патрабуе. Нездарма тут адбываюцца экзамены па ўсіх музычных спецыяльнасьцях. У гэтай залі трэба сьпяваць у поўны голас, спадзеючыся толькі на свае сілы і талент, бо акустыка, антураж, асьвятленьне, сурова акадэмічная атмасфэра — усё працуе супраць артыста.

Сем гадоў таму Янішэўскія сьпявалі песьні Шубэрта. Цяперка ў першым аддзяленьні былі выкананыя шэдэўры нямецкага рамантызму — асобныя песьні з вакальнага цыклу Робэрта Шумана на вершы Генрыха Гайнэ «Каханьне пэста» (сьпяваў Яцэк Янішэўскі) і вакальны цыкл Рыхарда Вагнэра «Пяць вершаў Матэльды Вээндонк» (сьпявала Ганна Мілеўская-Янішэўская). За рэялем была канцэртмайстарка БАМ Ала Трафімава.

Урыўкі з «Каханьня пэста» прагучалі амаль дасканала. Мяккі, прыгожа афарбаваны бас Яцэка Янішэўскага вывёўся дастаткова гнуткім. За мінулы ад першага прыезду гады сьпявак выйграў конкурс імя Манюшкі ў Варшаве і славыты венскі вакальны конкурс

«Бэльвэдр», трапіў у фінал конкурсу імя Плясыда Дамінга ў Токіі, сьпяваў на опэрных сценах Нямецчыны і іншых краінаў Эўропы, стаўся салістам Нацыянальнай опэры ў Варшаве... У сьвеще цяпер вялікі попыт на галасы, прыдатныя для камэрных сьпеваў і барочнай опэры.

Янішэўскі добра выглядае на сцэне, паводзіцца жыва і вызначаецца непадрабнай прыроднай музычнасьцю. Ён сьпявае сэрцам і не шкадуе намаганьняў, каб данесці сваю задуму да публікі. Чаго ня скажаш пра ягоную жонку. У «Пяці вершах Матэльды Вээндонк» яна была цалкам бездапаможнай. І справа ня толькі ў тым, што ейнага сьціпллага, амаль бясэтэбравага, «лялечнага» мэца-сапрана не ставала для драматычных Вагнэравых песьняў. Не ставала найперш разуменьня музыкі, пранікненьня ў ейныя эмацыйныя глыбіні. Дый адкуль чакаць глыбокіх думак і пачуцьцяў, калі сьпявачка ўвесь час глядзела ў ноты?

У другім аддзяленьні, дзе гучала польская й беларуская музыка XIX—XX ст., спадарыня Янішэўская сьпявала значна лепей. Асабліва ўдалася ёй песьня «Пад яварам» у апрацоўцы нашага земляка Мячыслава Карловіча. Яцэк Янішэўскі сьпяваў бліскуча. Ён адкрыў нам спраўдую прыгажосць песьняў Манюшкі. Ня кажучы ўжо пра невядомыя беларускаму слухачу песьні Фрэдэрыка Шапэна, Мячыслава Карловіча й Ігнаці Падэрэўскага.

Яшчэ ў гэты свой прыезд Яцэк Янішэўскі з песьняхам паўдзельнічаў у спэктаклі Беларускай

Янішэўскі сьпявае сэрцам і не шкадуе намаганьняў, каб данесці сваю задуму да публікі.

кае опэры «Князь Ігар», выступіўшы ў ролі Канчака. І хоць беларускія калегі ўспрынялі ягоную манеру сьпеву ў штыхі, гэткае супраціўства было карысным для абодвух бакоў. Аднак найболей выйграла ад гэтага наша публіка, якую апошнім часам трымаюць на галодным пайку. Пакуль яна рэагуе нармальна — просіць духоўнае ежы. Але гэтую цікаўнасьць да духоўнага варта нежак стымляваць.

Юлія Андрэва

• У ВІЛЬНІ •

Паўтара стагодзьдзя літоўскай фатаграфіі

У мінулы чацьвер у будынку Віленскай ратушы было сьвята. Тут прэзэнтавалі салідны альбом — «Літоўская фатаграфія да XXI стагодзьдзя». Гэта вялікая і доўгачаканая падзея для краіны, дзе існуе культ фотамастацтва. Дзе ў падручніках па мастацтвазнаўстве нават ёсьць артыкулы, прысьвечаныя творчасьці літоўскіх фатографу. А ў Віленскай мастацкай акадэміі чытаецца асобны курс — фатаграфія.

Аўтар — Рамуальдас Пажэркіс. 1970-я.

Школа літоўскай фатаграфіі — унікальная зьява, і літоўцы моцна ўзяліся за яе сьцьвярдзеньне. Прыкладам таму — тры фотгалэрэі ў найлепшых пунктах Вільні, штомесячны часопіс «Vaizdas» (Від) і вялізны штогадовік Саюзу фотамастакоў «Lietuvos fotografija: vakar ir šiandien» (Літоўская фатаграфія: учора і сёньня). А што казаць пра аўтарскія фотаальбомы і каталёгі, якія выходзяць адзін за адным навыперадкі! Папросту бракуе грошай, каб гэта ўсё набываць.

Літоўская фатаграфія зьявілася тады ж, калі Парыж заявіў аб тым, што можа захаваць выяву на срэбранай пласьціцы. У тыя часы фатаграфія была цесна зьвязаная з тэхнікай і хіміяй. Таму першыя здымкі, як працы альхіміка — маюць у сабе водбліск цуду...

Гартаючы старонкі альбому «Літоўская фатаграфія да XXI стагодзьдзя», можна сачыць за гісторыяй Літвы, бачыць, як мяняліся традыцыі й тэмы. Сымбалічна, што зьяўленьне гэтага фаліянту адбылося ў год, калі Саюз фотамастакоў Літвы сьвяткуе 70-ю гадавіну.

Складальнік альбому Станіслава Жвіргядас сам прызнаны фатограф, ён цягам некалькіх гадоў узначалваў Саюз фотамастакоў. С.Жвіргядасу давалося перагледзець тысячы дагератыпаў, амбратыпаў і першых фатаздымкаў, ня кажучы пра сучасныя. З

Невядомы аўтар. Пачатак XX ст.

адабранай тысячы ён адкідаў і адкідаў па адным... Жвіргядас падкрэсліў, што ў альбом увайшло толькі самае, на яго думку, прыгожае, што ёсьць у літоўскім фотамастацтве ад 1842 г., якім датуецца першы зьмешчаны дагератып, і да нашых часоў. З найбольш значных аўтараў — Корзан, Флеры, Чурлэніс. Пачатак XX ст., вядома ж, прадстаўлены Булгакам. Тут мноства здымкаў і аўтараў, якія публікуюцца ўпершыню, але большасьць складаюць вядомыя і прызнаныя.

Выйшаў фаліант у выдавецтве Раймондаса Пакніса. Ідэя стварыць такую кнігу там зьявілася яшчэ пяць гадоў таму. Р.Пакніс зрабіў першую спробу выдаць альбом разам з Фотасаюзам, але апошні меў свае пляны на іншае выданьне. Мо гэта пайшло на карысьць, бо ў выніку кніга рыхтавалася і шліфавалася бязь сьпешкі. Яна выйшла якраз да дзесяцігодзь-

дзя з дня заснаваньня выдавецтва — такая сабе радасьць невялічкага калектыву. Р.Пакніс адзначыў, што «Літоўская фатаграфія» выдалася ня дзеля прыбытку, бо ў Літве нават на самых шпёкоўных фотаальбомах яшчэ ніхто не зарабляў. Паліграфію прафінансаваў Дабрачынны фонд дапамогі Саўлоўна Каросаса. Музеі й бібліятэкі, а таксама жывыя аўтары, чыя здымкі трапілі ў выданьне, праігнаравалі без ганарараў.

Фаліант важыць амаль тры кілі і надрукаваны вельмі малым накладам — 550 асобнікаў. Добра, што нават «чорна-белыя» здымкі надрукаваныя ў поўны колер, каб перадаць усё адценьні, якія на іх напіс час.

Альбом ужо атрымаў першую ўзнагароду на літоўскім штогадовым конкурсе «Мастацтва кнігі».

Дзяніс Раманюк

Беларусы крочаць у сусьветную эліту

7—9 лютага беларускія аматары вялікага тэнісу мелі магчымасьць назіраць за гульнімі на корце спартоўцаў сусьветнага ўзроўню. Сталіца прымала матч Кубка Дэвіса Беларусь—Ізраіль. Наша краіна выступала ў гэтым прэстыжным турніры ад 1994 г., а з 1999-га беларусы змагаюцца ў 1-й групе Эўра-Афрыканскай зоны за выхад у сусьветную групу. Але ў папярэднія гады беларусы праігравалі матчы кваліфікацыйнага кола: у 2000 г. — швайцарцам, а ў 2001 — аргентынцам. Летас, саступіўшы старты матч камандзе Зымбабвэ зь лікам 1:4, нашыя хлопцы адолелі партугальцаў зь лікам 4:1 і адстаялі пазыцыю зборнай у 1-й групе. І вось сёлетня ў нас ізноў зьявілася магчымасьць трапіць туды, дзе 16 самых моцных камандаў змагаюцца за галоўны трафэй. Напярэдадні матчу, праглядаючы стартыя пратаколы, можна было заўважыць, што ў рэйтынгу АТР Топг двое з нашых тэнісістаў выглядаюць больш сур'ёзна за сваіх супернікаў. Беларусь прадстаўлялі: Максім Мірны (№45 — адзіночны, №3 — парны), Уладзімер Ваўчкоў (№77 — адз., №99 — п.), Аляксандар Швец (№678 — адз., №745 — п.), Аляксандар Скрыпко (2 балы ў АТР Топг) і Сяргей Цяцерын (капітан каманды). Ізраільцыяне накіравалі ў Менск Наому Окуна (№129 — адз., №612 — п.), Харэла Леві (№246 — адз., №290 — п.), Джонатана Эрліха (№446 — адз., №129 — п.), Анді Рэма (№1332 — адз., №379 — п.) і Амаса Мансдорфа (капітан каманды).

Ізраільцыяне рабілі стаўку ў першую чаргу на парную сустрэчу, дзе з боку гасцей выступалі Джонатан Эрліх і Анді Рэм — дасьведчаны і згуляны дуэт. Аднак першымі на

корце выйшлі адзіночнікі. Макс Мірны перамог Харэла Леві — 6:1, 6:7, 6:3, 7:6, потым Уладзімер Ваўчкоў у трох сэтах «разабраўся» з Наомам Окунам — 6:2, 7:6, 6:3. На другі дзень да сеткі выйшлі пары Мірны/Ваўчкоў — Эрліх/Рэм. Для гасцей гэта была апошняя магчымасьць «зацапіцца» за гульню, таму сустрэча атрымалася дынамічнай і цікавай, ды ўсіх ахвотных паназіраць за баталіямі на корце палац тэнісу папросту ня змог прыняць. Гледзчычы на гульню Мірнага, можна было яшчэ раз пераканацца, што мянушку «Зьвер» далі яму невяпадкова. І хоць нават сьляпому было відаць, што Макс па сваёй гульнівай класе на галаву вышэй за супернікаў, змагаўся ён з поўнай аддачай. Падавалася, што Максу мала месца на корце — такімі магутнымі і рашучымі былі ягоныя ўдары. Мірны «даставаў» самыя складаныя мячы — нават па-за межамі корту. Ваўчкоў падтрымаў свайго кампаньёна годнай гульнію, і як вынік — перамога ў сустрэчы 7:6, 6:4, 6:4, і нашая каманда датэрмінова выйграла матч 3:0. Таму ў трэці дзень кіраўніцтва зборнай дазволіла выступіць слабейшым гульцам, двум Аляксандрам — Скрыпко і Шаўцу. Каб назапашвалі досвед выступленьня на буйных міжнародных турнірах. Абодва праігралі свае сустрэчы Наому Окуну і Харэлу Леві. Швец зьявіўся ў другім сьце праз траўму пляча, а 17-гадоваму Скрыпко папросту не хапіла звычайкі перамагаць. Аднак у гульні ягонай быў бачны высокі патэнцыял і імкненьне стаць годнай замай Мірнаму і Ваўчкову. Окун жа, якому Скрыпко праіграў, у пэўнай ступені таксама «наш»: ягоная маці паходзіць з Бабруйска.

Цягам усіх трох дзён трыбуны, як

Мірны «даставаў» самыя складаныя мячы, а Ваўчкоў падтрымаў свайго кампаньёна годнай гульнію.

маглі, падтрымлівалі беларускіх тэнісістаў: бальшчыкі прынеслі маракасы, дудкі, бубны, а крыкі «Вовачка, давай!» і «Жыве Беларусь!» маглі расчуліць самую спартовую душу. Аднак нават ізраільцыяне адзначалі, што ў цэлым гледзчы былі карэктнымі і да іх няма

ніякіх прэтэнзіяў. Адзінае, на што скардзіліся спартоўцы абедзвюх камандаў, — званкі мабільных тэлефонаў. Хоць дыктарка неаднойчы прасіла адключыць гукавы сыгнал, цьвірканыя і трыньканыя чуліся з трыбунаў кожныя хвілі дзесяць, што біла нават па самых моцных нэрвах.

Свой наступны матч на выхад у сусьветную групу беларусам давадзецца згуляць з камандай Зымбабвэ. Пакуль лік камандных сустрэчаў 1:1. Каму ў залік пойдзе другі бал, стане вядома 4—6 красавіка ў Менску.

Настасья Марыніна

Разборкі інтэлектуалаў

Гульні Чэмпіянату краіны па «Што? Дзе? Калі?» і «Брэйнг-рынг» адбыліся 8—9 лютага ў Віцебску.

Падчас іх акрэсьліліся дзьве супярэчнасьці сярэд прыхільнікаў інтэлектуальных спаборніцтваў. Па-першае, пльмень «старых» інтэлектуалаў змагаецца з маладняком, які прыйшоў у гульню пры канцы 90-х. Новае генэрацыя эрудытаў выйшла з гурткаў «Што? Дзе? Калі?», кіраўнікамі якіх былі вядомыя гульцы, кіталгу Леаніда Клімовіча. Сёньня настаўнікі ўсё часцей саступаюць узрастаным вучням. Па-другое, працягваецца вечная процістаянне Менску й пэрыфэрыі. Вынік віцебскіх гульняў — частковая і часовая перамога менскай моладзі. Частковая — бо гомельская каманда «Хатні бусел» на апошніх пытаннях

такіх вырвала перамогу ў менскай «Хутны». Таксама ў прызбрах крыху больш сталая каманда «Міт» зь Менску. Першыства на турніры па «Брэйнг-рынг», які праходзіў на наступны дзень, спрэчвалі дзьве студэнцкія каманды, «МІД-2» ды «Яравіт». Чэмпіёнства заваявалі апошня — студэнты БДУ. У барашбе за трэція месца ветэран інтэлектуальнага руху — «Разумнік» зь Менску — саступіў віцебскай «Дэмоньці».

Чэмпіёны вядомыя — але гэтыя вынікі прамежкавыя. Сезон інтэлектуальных гульняў сканчаецца аж у траўні, будзе яшчэ шмат турніраў. Праз выходныя ў Менску адбудзецца «Студэнцкія гульні», потым — «Кубак кніжні Вольгі» ў Віцебску, і нарэшце — «Кубак Палесся» ў Гомелі.

Павал Сьвярдлоў,
Віцебск-Менск

У абарону Бабковай

Рамантычнае апавяданьне **Вольгі Бабковай** «Крумкач і Франка» было зганенае ў газэце зусім дарэмна. Калі падыходзіць да літаратурных твораў з такімі меркамі, тады й «Слукія ткачы» Багдановіча — няварыца, бо на радзівілаўскіх мануфактурах працавалі тады й горкаўскі «Буравеснік» ня мае каштоўнасьці, бо ггары жыўчы на Поўначы, а пінгвіны — на поўдні. Гэта ўдвая няслушна ў дачыненні да такой пісьменьніцы, як Бабкова. Яна стварыла новы стыль пісьняна пра гісторыю («гісторыя штодзёнасьці»). Шкада, што прамаўчалі ў адказ на рэпліку П. Садоўскага актыўныя літаратуразнаўцы. Гэта ж іхняя праца — песьціць літаратурныя таленты.

Раіса Ратабыльская, tut.by

Гішпанскі слоўнік

У «НН» №2, у артыкуле пра спн.Ірыну Шаблюскую, уславінаецца нехта, хто зрабіў гішпанска-беларускі слоўнік і не жыве ў

• ВОДГУКІ •

Менску. Гэта й! Гэта я не жыву ў Менску і зрабіў той слоўнік — дзьве рэдакцыі — гадоў 14 таму.

Разумны беларус Янка Саламевіч зь «БелСЭ» запустыў яго ў вытворчасць. Але потым прыйшла на яго месца нейкая баба, арганізавала дзьве рэцэнзіі: адну — у сп.К.Шэрман, — рэцэнзія доўгая, але, па сутнасьці, прэтэнзіяў усю на пяць радкоў. Другую напісаў мой сябар зь цяперашняга МДЛУ, там таксама заўваг кат напалаў, усё было ў межах звычайных у такой аб'ёмістай працы невялікіх недагледзанаў, пропускў, усё лёгка можна было правіць. Але яны не захацелі выдаваць слоўнік, мо іх яшчэ бянжэўмай нікі сацыяльны статус — селькор — ды малапісьменнасьць — настаўнік сельскай гішпанскай мовы. Тыя тэчкі з слоўнікаў туляцца ў мяне ў шафе. На жаль, рупакі. 23 і 25 тыс. рээстравых словаў адпаведна.

А тады прадчуваў, што яны ня выдадуць, таму ня дужа засмуціўся, мне болей шкада было Беларуса, якая будзе сцаць маскоўскі слоўнік, а не карыстацца сваімі.

А столькі кніг перачытаў за аўчым, столькі газэт! Сотні гадзінаў праслаўх гішпанскае радзь зь Мадрыду. 18 скрынак картэк зь цытатамі, цэлая шафка. Трэба некуды дзець, месца займае...

У той час гішпанцы зь МДПІЗМ узяліся былі рабіць гішпанска-беларускі слоўнічак на 7000 словаў, я нават частку матэрыялу для іх праглядаў. Але патрэбна быў ім той слоўнік як сабаку пятая нага — так дагэтуль нічога і няма.

А колькі яны слоўнікаў на замову маскоўцаў панавыраблялі, колькі тэхнічных кніжак пераклапі з расейскай на гішпанска! Беларускае было ім, ды і застаецца — маргінальным. На замежна-беларускія слоўнікі не было замовы. Сэрбрам тут не зьвініць — гэта замова сэрца і душы.

Нашыя беларусы нячкітныя, самаедныя і несалідарныя. Ну, чаму б ня выпусціць таго слоўніка? Хібы можна было б паправіць перад выданнем (у іх ужо зьявіліся кампутары). А маючы нешта, можна было б ісьці далей і лепей. Дык не! Ім давай са знакам якасьці адрозь. Ці нічога. У выніку за 11 гадоў незалежнасьці — нічога. А ёсьць жа нямецкі слоўнік зроблены Францускай. Не на афіцыйную замову. На генэтычную. Думаю, тузін моваў набраўся б. Дык штампуць «рас.-бел.», «бел.-рас.».

Але ня усё паганя. Ёсьць у мяне шчэ некалькі слоўнікаў. Італьянска-беларускі тэчак на 12. Партугальска-беларускі. Іншыя. Трэба нешта выдаваць, але ня з нашымі самаедамі.

Мікола Бусел, Дуброва

Лявон Вольскі

Таму што ты — беларускі літаратар

раізму ўчынак.

Як выйшла, што ў нашай асобна ўзятай краіне пэўна колькасць насельніцтва ўпарта не звяжае на існаванне беларускае мовы? Як здарылася, што яна (гэтая пэўная колькасць) лічыць (процём ужо гадоў) нашу мову калгаснай, грубай, каструбатывай? Яна (гэтая колькасць) стварыла сабе зручную легенду: «па-беларуску правільна размаўляць ніхто ня ўмеє». З гэтым ты сутыкаешся, гаворачы з так званым «простым лудам» на вуліцы, у мэтро, у таксоўцы. Маўляў, ты гаворыш неспісьменна, бо пісьменна па-беларуску гаворыць ніхто ня здольны. І толькі ў якой бяседзе раптам малазнаёмыя людзі (звычай жанчыны) заўважаюць: «Вось малады чалавек вельмі прыгожа размаўляе па-беларуску». Гэта зазначаецца здыўлена і ўзнісла. Далей ідзе доўгая, нецікавая табе сто ці больш гадоў гутарка пра родную нашу матчыну мову, карані, гаротную нашу зямельку і цябе-малайца, які шануе і захоўвае, дый наагул робіць бліжкі да ге-

«Нацменшасьць» пагарджае «простым народам», што выракае карань, плію на сваю мову, звычай, традыцыі, культуру. «Просты» ж народ пагарджае імі — «зацкленымі», кепска апранутымі, вечнымі студэнтамі, зь іхнымі агрэсіўнымі прамовамі, нікому не зразумелымі, і бунтарскім агнём у вачох (вар'яты!).

Чаму ніхто ня робіць кроку насустрач сваіму народу? Чаму энэргія ідзе даастачы на сваркі, на міжсобныя й усялякія іншыя разборкі? Чаму ўсё болей ворагаў сярод сваіх, а на чужых ужо не стае часу? Як здарылася, што асобы нашых лідэраў сталіся дробнымі ды адыёзнымі? Чаму іх ніхто не ўспрымае?

Варта было на хвіліну разысьціся з Масквой, як усе загулі: «Вось нарэшце ён нешта пачынае разумець, ён мяняецца да лепшага, бо ж лепей свае нягледзячы, чымся чужыя — якія яны там ні ёсьць! Хутка ўсё памяняецца».

Нічога ні змяніцца. Ніхто нічога не пачынае разумець, бо ўсё ўсё даўно вырашылі дачынна кірункаў, вэк-тараў і аўры сваёй дзейнасці. Зразумейце: калі ва ўладзе будуць тыя самыя людзі, дык будзе ўсё тое самае

— гіпэртрафаваная дружба з Масквой, палачы рэспублік, лядовыя палачы, спорт і рэспубліканскія сьвяты з шашлыкамі й гарэлкаю.

Ты выходзіш на шырокую аўдыторыю, мільгаеш у тэлевізіі, штосьці гаворыш па радыё... Цяпер цябе слухаюць, ты можаш пра нешта гаварыць «нібыта кампэтэнтна», на-

кідаць сваё меркаваньне. А твае меркаваньні, напяркі твае дзейнасьці й твая ўнутраная аснова за гэтыя гады гэтаксама не змяніліся, як не змянілася нічога й у адказных высокіх дзяржаўных асобаў. Чаму ж твае былыя аднадумцы так кепска да гэтага ставяцца?

Народ думае: дзяржава ў нас моцная, калі-нікілі й пакараць можа. Пры тым, што бальшыня таго народу крадзе, парушае й злоўжывае. Сада-маза? Затое ёсьць пачуцьці.

Чаму яны лічаць, што ты прадаўся, «апапсеў», ужо зусім яны той, што раней? Таму што ты цяпер належыш ня толькі іхнаму вузкому колу. Але ж вы калісьці разам імкнуліся да гэтага — выйсьці на шырэйшае кола, на агульнабеларускую прастору, каб нас нарэшце пачула як мага больш людзей! Што ж здарылася? Чаму тое, што ў палікаў пачалося з перамогаю, у нас цягнуцца пад прыгнётам і аўры сваёй дзейнасьці. А з таго палкі замучаныя дашчэнт, сядзяць

у акапах, брудныя, вашывыя й галодныя. Арэнціры страчаныя (ня тое, што ў кіраўнікоў дзяржавы); з чаго пачыналася вайна, ніхто ня памятае; ідэалы згубілі свой бляск — адно распач і злосьць. «Мы не вінаваты, вінаваты яны, вінавата сытуацыя, вінавата кіраўніцтва, кепскае надвор'е й беларускі народ».

Ніхто ня любіць народу: ён і «тупы», і «дурны», і «шэрая маса». Таму й народ нікога ня любіць. З тых, хто ня любіць яго. А дзяржава яго любіць. Яна яго ўхваляе, гаворыць, што ён — самы лепшы ў свеце й усё ў нас тут вырашае: як ён скажа, так і будзе. Бо народ — працавіты, памяркоўны, гаспадарлівы. Народ-працаўнік. Таму народ любіць дзяржаву пад чырво-на-зямлінымі сыягамі. Нейкага прадстаўніка народу — раз! — і пасадзілі. Надоўга. Бо краў (злоўжываў, пераўтварыў паўнамоцтва, парушаў...). Народу й гэта дастпадобы. Народ думае: дзяржава ў нас моцная, калі-нікілі й пакараць можа. Так і мусіць быць. Пры тым, што бальшыня таго народу крадзе, парушае й злоўжывае. Сада-маза? Затое ёсьць пачуцьці.

Нікога ты не пераканаш. Усе даўно перакананы. Кожны мае свой стрыжань, і стрыжань гэты ва ўсіх розны — злосьць, распач, хітраць, любоў... Дык чаму ты пішах пра ўсё гэта? Ведаеш, чаму? Таму што ты — беларускі літаратар.

«Наша Ніва» / Радыё «Рацыя»

Наталля Судлянкова

Сутыкненне цывілізацыяў

Эмігранцкае апавяданьне

Яе фігура пакідала незабыўнае ўражаньне. Са сьпінны Марыяна выгледжала як гіганцкі перакулены знак віны на картэ: вузкія плечы, асіная галія і азадак. Вялізны і неспадзяваны.

У лягер уцекачоў Марыяна трапіла выпадкова. Яна, чысткароўная грузінка, жыла ва Ўкраіне, мела нейкі палатачны бізнэс у Расеі і ні ў чым сабе не адмаўляла. Пасля Дэ-фолту працаваць стала нашмат цяжэй, і Марыяна, начытаўшыся абвэстак кітальту «Вы яшчэ пасьпееце прапісацца ў Ўразьвэззе!», прыхлала ў Чэхію. У выніку — змарнаваны час і грошы, страчаныя ілюзіі, дэпрэсія і распач. Калі яна аддала апошнія далары на фальшывы чэскі пашпарт і яе падманулі, нейкі добрабыцьлівец параў інашчасныцы падацца ў лягер уцекачоў.

Яна даведлася ў паліцыі адрас, трэслася цэлы дзень у цягніках, прыхлала ў карантын, ссла ля брамы і заплакала ад вусьціны і безвыходнасьці. Паліцыянту, які падшоў да яе, Марыяна расказала, як на сплёвдзі, усю сваю гісторыю. Той, уражаны ёе фігурай, прасякнуўся спягданю. Ён навучыў Марыяну, што казач падчас допыту, а пра што маўчаць, і, правэўшы ўсе ўступныя працэдур, адчыніў перад «вінавай дамай» дзьверы ў карантын.

Там, а пазьней у лягера было спакойна і сыта. Пакуль Марыяна не сустрэла на шляху да вьтальні Джона.

Джонам яго называлі ўсе, сапраўднага імя ніхто нават вымавіць ня мог.

Джон быў цыбаты-цыбаты, як чапля, мэтанакіраваны, няўрымсьлівы, ахвочы пагаманіць, забясьпечаны, упадабаны публікай і чорны, як вакса.

У яго родным нігерыйскім племені памер жаночага азадка быў сымбалам дабрабыту і заможнасьці сям'і. Але нават у ягоным племені, што культывавала максымальныя габарыты, не сустракаў ён такога сымбаю, як у Марыяны.

Джон захаўся адразу, рашуча і незварота.

Марыяна спалохалася адразу, адчайна і беспасьветна.

Джон быў «пэравозчыкам» — ладзіў нелегальны транзыт уцекачоў праз мяжу. У лягера ён бываў дватры дні на тыдзень. Увесь астатні час за Марыянай сачылі ягоныя памагаты. Праз пару тыдняў Джон зрабіў Марыяне прапанову. Менавіта яе не стала яму для адчуваньня паўнаты жыцьця.

«Вінавая дама» адмовіла.

Праз тыдзень закаханы перавозчык яшчэ раз прапанаваў злучыць лёсы Марыяна з жахам, калыхаючы ніжняй часткай тулава, уцукла. Джон захоплена глядзеў усьлед закаханым выхам.

А потым пачаў дзейнічаць.

Сярод уцекачоў-афрыканцаў у лягера быў шаман. Джон пайшоў да яго на нагаворнае зьелье. Шаман узьў за працу зусім няшмат, але да справы пайшоў добрадумна.

Некалькі дзён запар ён выконваў пад акном Марыяны, якая трымцела ад страху, рытуальныя скокі, падвы-

ваў, кідаў у прачыненую (зашчэпка была загадзя зламана) фортку матылёў, жукоў, пер'е, тушкі яшчарак, абпаленыя галінкі і іншас сьмецьце. Марыяна, хліпаючы, выносіла ўсё гэта ў калідор і марыла ўцячы за мяжу. Але зрабіць такое можна было толькі з дапамогаю Джона. Ён жа прапанаваў Марыяне зусім іншас замежжа.

Раптам яна пачала сьніць яго. Чорны твар з сьляпуца-белымі зубамі раптоўна ўсплываў перад вачамі і ўдзень, і ўночы. Праз некалькі дзён Джон падаўся ёй сымпатычным, а яшчэ праз тыдзень яна раптам згадала, што яшчэ ў школе хацела пабачыць Кіліманджара. Часам, ідучы ў сталуюку, Марыяна бубніла пад нос: «А ў Афрыцы, а ў Афрыцы, на сьняй Лімпапо...» Радзейшыя зьвядзеньні шамана ўжо не жахалі.

На яе стан пачалі зьвяртаць увагу сулягернікі. Хтось цішком пасьмейваўся, хтось круціў пальцам для скарні, уцякачкі з Уралу ўпотаікі зайдросцілі наўяноўцы багатага і перспэктыўнага жаніха.

Адна курдынка Тамара (так яна называлася, не жадаючы, паводле мусульманскай традыцыі, выдаваць сапраўднае імя) сур'эзна ўступбавалася станам сваёй найлепшай прыяцелькі. І ў адзін з момантаў душэўна праасьветленьня Марыяны, калі чары ненадоўга страцілі сілу, прапанавала дапамогу.

Тамара вырасла высокая ў гарах і ўспадкавала ад бабулі знахарскія таямніцы. Яна паліла нейкія пахучыя сьвечкі ў пакоі Марыяны, кідала ў агонь жукоў і матылёў, нават спрабавала падпаліць хвост здохлай яшчары, што згубілася ў кудзе. Распусьціўшы касу, Тамара нешта бубніла, круцілася, прытупвала, махала рукамі, заковчала вочы і ўскідала галаву. Потым, зьнясіленая, павалілася на ложак і выдыхнула: «Усё!»

Тае начы Марыяна сьніла Джона апошні раз. Ён быў сумны, нібы пра-

цяваў рукі, клікаў здалёк, за ім у далечыні была відаць вяршыня Кіліманджара і плаўна нёс свае воды Нігер з кракадзіламі...

Джон адразу зразумеў, што здарылася, пасварыўся з шаманам і пайшоў на два месяцы ў Нямеччыну. А Марыяна занудзілася. Ёй не стала ня тое каб самога Джона, але той дзіўнай салодкай зьнямогі, якая апошнімі тыднямі складала самую існасьць ейнага жыцьця.

Убеленая сьнегам Кіліманджара павольна зьнікла за недасяжнай сьняй школьнай сьмугою.

Прага.

ВІТАНЬІ

Каханую Надзейку з Браслава віншую з Днём народзінаў. Влодак

Спадарыню Межавец Кацярину віншую з народзінамі. Сапраўды віншую. Дрэны чалавек Алеў Рілекі

Віншую з Днём сьвятога Валянціна ўсіх сьвядомых беларусаў, якія пажадалі зьвязаць сваё жыццё зь немцамі, туркамі, кудамі, арабамі, мурчыкамі, татарамі і прадстаўнікамі іншых «братніх славянскіх народаў». Алесь

КАНТАКТЫ

«Жывіце як дзеці». Гіпі

Пакінь турботы свае Госпаду, і Ён падтрымае цябе. (Пс. 54:23)

Дзякуй сп. С. Дубаўцу, С. Харэўскаму, Т. Поклад за «авегс» — артыкулы зь Вільні, але хацелася б ведаць і пра «чегэрс» — чаму скарацілі беларускую праграму на TV, чаму не выходзіць газэта «Рунь», як жыць беларусы ў Вільні? Янка Таллыга Прадаю радны «VEF-202», фотаапарат «Зэніт-ЕТ». Т.: 273-00-85. Антон

Гурток краязнаўства «Менскія чарапахі» запрашае навучанцаў 5—9 класаў. Нядзеля: 10.00—15.00, серада: 14.00—19.00. Месца — клуб «У сьвечы жывой прыроды»: вул. Байкальская, 3. Т.: 242-03-31, 257-42-71 (x)

Юрась Цітовіч 1983 г.н. прашу адгукуцца і патэлефанаваць. Т.: 254-77-59 (Аляксей)

КВАТЭРА

Тэрмінова здымем 1-пакаёвую кватэру для сябе на доўгі тэрмін. Разгледзім любява варыянты. Тэл. (8-0297) 50-84-19

КНИГ, МУЗЫКА

olsa.by.ru — сайт беларускай сярэднявечнай музыкі
Прадам кнігу В. Ластоўскага «Кароткая гісторыя Беларусі», 1993 г. Т.: 254-77-59 (Аляксей)
Вазьму напраткі ці куплю CD «Пашпарт грамадзяніна NFM». Т.: 272-22-78. Кацяррына

ПРАЦА

Рэпэтытар (ангельская мова). Т.: 263-71-79. Алесь
Смуленка рэпэтытарства па беларускай мове ў літаратуры. Выкладчык ВНУ і школы. Т.: 268-14-35

Віншум Галіну, Маргарыту і Паўла Абрамовічаў з нараджэньнем дачкі і сястрычкі Адэляды.

Нашаніўцы

Сабака і Граждан сьвяткуюць Дзень закаханых

Адзін сабака падараваў сваёй сяброўцы ў Дзень сьвятога Валянціна бел-чырвоная-белы букет. Граждан, убаўчышы гэта, патэлефанаваў куды трэба і сказаў: «Па маім прыкметах, у горадзе арудзе Пазыняк!»

Адзін сабака прызнаўся сваёй сяброўцы ў каханьні на Дзень сьвятога Валянціна. А Граждан сказаў імі: «Я, як член прафсаюза, паведамляю вам, што любоў — гэта таліфэ сродства сэксуальнай прыяжалнасьці несаважышнелетніх працэпапаложнасьці, і вы яшчэ будзеце плакаць і ўспамінаць бяспальнае прожытыя годы...»

Адзін сабака напісаў ў Дзень сьвятога Валянціна. Граждан пабачыў і сказаў: «Калі я займаюся ў партыйных лясах, дык у вяржакіх рэстарэацыях усякіх дзеэзэрыры прапівалі Родзіну, як швэдзы над Палтавай».

V.A.

• НОВЫЯ КНИГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЕДАКЦЫЮ •

Гісторыя Беларусі ў эўрапейскім кантэксце: Матэрыялы гістар. семінараў, якія адбыліся ў Менскім міжнар. адукца. цэнтры ў 2001 г./Уклад. В.Астрога, У.Калаткоў; Пад рэд. Н.Стужанскай. — Менск: Адукацыя і выхаваньне, 2002. — 184 с.

Матэрыялы зборніка тычацца малавядомых старонак нашай мінуўшчыны ды скіраваны на адлюстраваньне беларускіх падзеяў у сьвятле агульнаэўрапейскай гісторыі. Сярод узятых тэмаў — канфэсіі ў Беларусі ад часоў Вялікага Княства да сёньня, узаемаадносіны Беларусі і Літвы ў 1918—24 г., Беларусь у пэрыяд таталітарызму ды іншыя. Знойсці зборнік можна ў «Акадэмікнізе». Наклад абмежаваны.

Марачкін А. Алесь Мага: Аўтаманագрафія. — Менск, 2002.

Гэты альбом — арыгінальны літаратурна-мастацкі праект, ці, паводле азначэньня самога аўтара, «АРТ-раскол». Пობач з рэпродукцыямі твораў Аляксея Марачкіна тут зьявіцца ацэнка агоня вершы, дзеньнікавыя запісы, старыя і новыя сямейныя здымкі, матэрыялы з архіву мастака. Альбом вызначаецца якаснай паліграфіяй. Наклад 290 асобнікаў. Пабачыць «Аўта-

манագрафію» можна на кніжнай выставе ў сядзібе ТБМ.

Панчанка П. Жытнёвы звон: Выбранае / Уклад. З.Панчанкі. — Менск: Мастацкая літаратура, 2002. — 335 с.

У чарговай кнізе з сэрэй «Беларуская паэзія XX ст.» сабраныя творы Пімена Панчанкі. У зборнік увайшлі вершы з кніг «Пры сьвятле маланак», «Дзе начуе жаваранак», «Маўклівая малітва», «Крык сойкі», «Вячэрні цягнік», а таксама творы ваеннага часу. Цана — каля 5000 руб.

Плыткевіч С. Беларуская экзотыка — Belarusian Exotics: Фотаальбом. — Менск: Рыф тур, 2002. — 160 с.: іл.

Выданьне для тых, хто ўмее здзіўляцца і бачыць незвычайнае ў штодзённым. Аўтар падарожнічаў па Беларусі, наведваў Беларускае пшучу, Браслаўскі ды Нарачанскі нацыянальныя паркі, Бярэзінскі запаведнік, а таксама многія беларускія мястэчкі і вёскі. Фатаздымкі, сабраныя ў альбоме, — арыгінальны мастацкі погляд на сучасную беларускую рэчаіснасьць, у якой перапляліся бляск і мізэрнасьць. Выданьне можна прыдобаць ва ўсіх буйных менскіх кнігарнях. Цана — 22000 руб.

Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 г. / Перакл. на суч. бел. мову А.Шагун. — Менск: Беларусь, 2002. — 257 с.: іл.

Нарэшце дзеяла таго, каб пазнаёміцца са славуным помнікам нацыянальнай юрыдычнай думкі XVI ст., ня трэба расшукваць факсімільнае выданьне ды вивучаць асаблівасьці старажытнабеларускае мовы. Накладам 2000 асобнікаў, з разьлікам найперш на чытача-неспецыяліста выйшла поўны пераклад Статуту на сучасную беларускую мову. Выданьне дапоўненае прадмоваю і адбіткамі асобных старонак з арыгіналу 1588 г. У кнігарні выдавецтва «Беларусь» (пераход ст.м. «Плошча перамогі») кніга каштуе блізу 5000 рублёў.

Сыракомля У. Вандроўкі па маіх былых ваколіцах: Успаміны, дасьледаваньні гісторыі, зьвячэй. — Менск: Мастацкая літаратура, 2002. — 205 с.: іл.

Асобнаю кнігаю выйшлі нататкі Людвіка Кандрацівіча пра Менск, Мір, Нясвіж, Стоўпцы, Коўданава. Гэтая каштоўная краязнаўчая крыніца пераносіць чытача ў Беларусь сярэдзіны XIX ст. Упершыню частка Сыракомлевых запісак друкавалася па-беларуску ў 1993 г. у зборніку ягоных твораў «Добрыя весьці».

Цітоў А. Менск — горад майстроў: Рамесныя цэхі XVI—XVIII ст. — Менск: Беларусь, 2002. — 110 с.: іл.

Кніга асьвятляе цкавую і да сёньня маладасьледаваную гісторыю гісторыі Менску. У форме нарысаў аўтар распавядае пра дзейнасьць рамесных брацтваў-цэхай — ткачоў, краўцоў, шаўцоў і г.д. Асобныя разьдзелы прысьвечаныя гісторыі першых менскіх мэдычных устаноў.

Тацяна Вабічэвіч

НАДВОР'Е

Люты

Апошні месяц зімы мы называем лютым. Гэтаксама яго завуць і суседзі — палякі ды ўкраінцы. У лютым самая злыя вятры, мяцеліцы празь дзень, але тэмпература пакрыху падвышаецца, асабліва на Палесьсі — за кошт больш высокага сонца. У апошнія 30 гадоў люты часта быў цёплым. Так, у 1990 г. сярэдняя тэмпература на поўдні краіны складала +4°C. Зьдараюцца й аномаліі: паветраныя масы з Атлянтыкі ці Паўночнай Афрыкі выклікаюць адлігі і сапраўдныя веснавыя пацпыленьні да +15...+17°C. У 1974 г., напрыклад, на Палесьсі ў першай дэкадзе лютага сышоў сьнег, а пасля 20-га зямля прагрэлася настолькі, што можна было араць. Летась 3 лютага слупок тэрмомэтра ў Менску паказваў вышэй за +10°C (на 15°C больш за норму).

Бывае, на зьмену цёплым паветраным масам прыходзяць іншыя, з Арктыкі — і згод тады тэмпература можа зьніжацца да -30...-35°C. На шчасьце, здараецца такое вельмі рэдка. Так, -35°C фіксавалася 1 лютага 1965 г.

Канец зімы — час шлюбных гуляньняў у ваўкоў, зайцоў ды лісіц. А воль для казуляў і малых дзічоў гэта вельмі цяжкі час — асабліва на ўсходзе краіны, дзе сьнегу болей і бракуе харчаваньня. Дый ваўкі ня сьпяць. Па лютым заўсёды варажылі на лета. Калі на праваслаўныя Грамніцы (15 дня) адліга — вясна будзе ранняя ды цёплая («Калі на Грамніцы певень нап'еца вадзіцы, дык на Юр'я насада травіны»), а лета сьцюдзёнае («Як на Грамніцы адліга, з ураджаю будзе хвіга»). Калі халодна — тады вясна халодная, а лета цёплае. Сьнег падае — да доўгай і халоднай вясны.

Юры Фралоў

ТАЛІФЭРА СЯМІНІЧКА

• ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ •

Сьвяточны шпацыр

Тыя, хто сумяшчае каханьне з чытаньнем, могуць на Дзень сьвятога Валянціна наведаць выставу «Кніга бязь межаў» у бібліятэцы НАН (вул. Сурганова, 15). Выдатная магчымасьць пакапацца ў пэрыёдыцы, што рассылаецца па сетцы Міжнароднага кнігаабмену, пабачыць навінкі беларускіх выдавецтваў. Багата там польскай навуковай літаратуры, прысьвечанай досьведэ эканамічных рэформаў. Так што і саму-таму з ураду карысна было б зайсьці.

Не зацікавіць — ад плошчы Якуба Коласа а 17-й пачнецца сьвяточнае шпэсьце «Маладога фронту». Пасольствы гэтым разам абыходзіць ня будуць — пакіруюцца на «карнавальны мітынг» да Опэрнага. Што вельмі дарэчы, бо ўвечары там даюць «Трубачура» Джэзэ Вэрзі. Калі ж квітка (да сямі тысяч чаў) будуць не па кішні, сучэсьце свайго каханнага(ую) тым, што запрасіце 19-га на «Рыгалега» таго самага Вэрзі. Там таньней.

Калі і туды квітка пададуцца задарогімі — проста шлях вам на плошчу Бангалор, дзе а 16.30 пачнецца традыцыйная акцыя Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларускай пад лэзунгам

«Заробак — на ўзровень цэнаў!» Пацыфісты могуць застацца ў парку Дружбы народаў да наступнага дня, на які Леанід Козік заплянаваў акцыю пратэсту супраць ваіны з Іракам і дэбрачыны канцэрт з удзелам беларускіх выканаўцаў. Але Фінберга там ня будзе. 14-га ён з сваім аркестрам выступіць у Смалявічах. Будзе жаданьне паслухаць гітару Сяргея Анцішына — прыходзіце!

А жыхары Кастрычніцкага раёну сталіцы, якім не захоцання 14-га нікуды йсьці, могуць патэлефанаваць у ролдую адміністрацыю, што ладзіць простую тэлефонную лінію. Нумары — 216-13-60 (адзел занятасьці) і 231-71-17 (адзел жыллёвае палітыкі).

Фэст дакумэнтальнага кіно

Фэст дакумэнтальнага кіно «Адзін сьвет» будзе складацца з 10 фільмаў. Працоўная формула фэсту — гадзіна кіно плюс 40 хвілін дыскусіі. Фільмы асьвятляюць падзеі ў «гарачых кропках» («Галасы з Вострава свабоды», «Тыбэт — страчаныя людзі») і апавядаюць пра дзейнасьць арганізацыяў кіпталту «Greenpeace». Фільмы будуць дэманстравацца ва Управа БНФ (Варшаўні, 8) ад 19 лютага да

1 сакавіка штодня, апроч нядзелі. Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

У тэатры Мазынскага прэм'ера

21 і 22 лютага тэатр «Вольная спона» і рэжысэр Валеры Мазынскі запрашае ўсіх ахвотных на прэм'еру спектаклю «Водбліск далёкай маланкі». Спэтаклі адбудуцца ў Дому вэтрэранаў (вул.Янкі Купалы, 21). Пачатак а 19-й. Квітка каштуе 3—5 тыс. рублёў.

Барокавая музыка

19 лютага ў Дому вэтрэранаў (вул.Янкі Купалы, 21) выступіць баранавіцкі гурт «Кантраданс». У праграме — «Полацкі шпытак» (музыка Ронсану і Барока). Таксама ў час канцэрту можна будзе пачуць лютневую музыку ў выкананьні Юр'я Дубавіцкага з Пінску. Пачатак у 19.00. Кошт квітка 4000.

Гардок у «Рэактары»

20 лютага ў клубе «Рэактар» (вул.Харужай, 29) адбудзецца фэст «HARDCOREmania: чаду!» з удзелам гуртоў «Zet», «Лялькі», «Partyzone». Кошт квітка 5500 (танцпол), 7000 (за столікам). Пачатак а 19-й.

Газэта дзякуе за падтрымку спадарам Эльжбэце Смулкавай, Сяргею Дубаўцу.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

гадоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
гадоўны рэдактар	Андрэй Дынько
выпускны рэдактар	Сяргей Ерш
карэктар	Сяргей Пётрыкевіч
карэктарка	Галіна Рабэнкова
нам. гадоўнага рэдактара	Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар	Андрэй Чык
выдавец і заснавальнік	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАУ: 220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасьліка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест расійных абвестак. Кошт свабоды. Пасьлядчыя адрэгістры прымяднанага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданыя Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдичны адрэс: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а.

Наклад 3831.
Нумар падпісаны ў друк 12.02.2003.

Замова № 826.
Рэдакцыйны адрэс: Менск, Калектарная, 20а/2а

Наша Ніва КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНАЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 слоў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозьвішча

Адрас, тэлефон